

Laiškai lietuviams

vasaris / february 1984

POLITIKA AR KULTŪRA?	37	Juozas Vaišnys, S.J.
ŠVENTASIS KAZIMIERAS (II)	39	Vincentas Liulevičius
MELDIMASIS GALVA IR ŠIRDIMI (I)	42	Anicetas Tamošaitis, S.J.
“VIEŠPATIE, GELBĖK MUS, ŽŪVAME”	45	Sibiro Tremtinė
PARODYKITE ATSIVERTIMO VAISIŲ	46	Chiara Lubich
JĖZAUS DRAUGAI	47	Antanas Saulaitis, S.J.
ROMOS ŠIOKIADIENIAI	52	A. S.
PASAULIO PRASMĖ	53	Aleksandras Mauragis
EILĖRAŠČIAI	57	Zenta Tenisonaitė
APGAVIKAS ALKOHOLIS	58	Juozas Kriaučiūnas
KODĖL JŪS TIKITE?	59	Kun. Jonas
JIS APVYLĖ MANO VIENUOLIŠKĄ MEILĘ (III)	62	Vytautas Kasniūnas
TĖVYNĖJE	65	Gediminas Vakarīs
KALBA	69	Juozas Vaišnys, S.J.
ŠYPSULIAI	70	Redakcija
TRUMPAI IŠ VISUR	71	J. Pr.
ATSIŲSTA PAMINĖTI	72	Red.

Viršelio piešinys — Rasos Krokytės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Postmaster: Send address changes to “Laiškai Lietuviams”, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

POLITIKA AR KULTŪRA?

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Pasikalbėjimuose ir spaudoje kartais keliamas klausimas, ar mes dabar savo veikloje turėtume daugiau dėmesio skirti politikai ar kultūrai. Kai kurie tuoj atsako, kad jeigu mes norime išlaisvinti savo tėvynę, tai, be abejo, svarbiau politika. Juk jeigu nedalyvausime politiniame gyvenime, nuolat nesibelsime į kitų valstybių vyriausybių duris, jeigu nekelsime mūsų teisės į laisvą, nepriklausomą gyvenimą, jei patys neprašysime, tai niekas mums ir nepasiūlys. O kiti pastebi, kad jeigu nesirūpinsime kultūra, tai ilgainiui pateksime į tokią padėtį, kad nebus nei kam laisvinti, nei ką laisvinti.

Kuri nuomonė teisingesnė? Žinoma, reikia rūpintis ir politika, ir kultūra, bet jeigu jau būtinai reikėtų nuspręsti, kam duoti pirmenybę, tai atsakymas gali priklausyti nuo kai kurių aplinkybių. Jeigu būtų galimybė labai greitai atgauti nepriklausomybę, tai, žinoma, visas jėgas turėtume sukongcentruoti į politiką — kultūra per tą palyginti trumpą laiką daug nenukentės. Bet jeigu tas tėvynės laisvinimo darbas turės tęstis gana ilgai, tai ypatingą dėmesį turime kreipti į savo kultūrinių vertybių išlaikymą, nes tikrai nebus nei kam laisvinti, nei ką laisvinti, jeigu užmiršime savo kalbą, papročius, tradicijas ir pagaliau visiškai prarasime lietuvišką dvasią. Tai, žinoma, tinka ir tiems, kurie gyvena Lietuvoje. Ir ten yra labai didelė svetimų įtaka, gresianti lietuvių kultūrai.

“Kronika” ir kiti pagrindžio leidiniai duoda labai gražių pavyzdžių, kaip lietuviai ten kovoja už savo religines bei tautines vertybes, bet nemaža turime ir priešingų pavyzdžių. Nuvažiavus į Lietuvą arba susitikus čia, išėivijoje, su atvažiavusiais iš Lietuvos, taip pat galima pastebėti ir vienokių, ir kitokių tų žmonių nusiteikimų. Daug yra nepatenkintų ten esama tvarka, ypač įvairiais laisvės varžymais, bet pasitaiko nemaža ir tokių, kurie šoka

Lietuviški kryžiai.

Jurgio Prapuolenio nuotr.

visomis jėgomis ginti tenykščią santvarką, turi savotiškas tautinės sąmonės idėjas, o religiniu atžvilgiu yra visiškai agnostikai. Tad jeigu Lietuva kada nors atsikels ir taps nepriklausoma, jai reikės labai daug įvairių sričių "misionierių". O iš kur jų gausi, jeigu ne iš čia, iš išeivijoje gyvenančių lietuvių? Tai yra labai svarbus motyvas mums išsaugoti savo dvasines vertybes, savo tautinę ir religinę kultūrą.

Mes dažnai pakritikuojame savo lituanistines mokyklas, suvažiavimus, dainų bei šokių šventes ir kitus kultūrinius renginius. Žinoma, gera, pozityvi kritika niekam nekenkia, o tik padeda, tačiau būtų blogai, jeigu mes į visus tuos tautinius pasireiškimus numotume ranka ir manytume, kad jie visai nereikalingi. Ne! Jie yra būtini! Jie gali ne tik gyvus lietuvius išlaikyti, bet ir merdėjančius prikelti.

Prisimenu vieną gražų ir įdomų pavyzdėlį. Tai buvo maždaug prieš dvidešimt ar trisdešimt metų Čikagoje. Vienai čia gimusiai ir nuo lietuviybės labai nutolusiai merginai jos draugė pasiūlė bilietą į Šokių šventę. Iš pradžių ji nenorėjo apie tai nė girdėti. "Ką man gali tie 'luganai' parodyti?— paniekinančiai atsakė, — tai būtų tik bereikalingas laiko eikvojimas". Vis dėlto pagaliau nusileido ir sutiko tik dėl to, kad nenorėjo įžeisti savo draugės. Pamačiusi tūkstančius susirinkusių lietuvių, stebėdama šimtus tautiniais drabužiais pasipuošusių šokėjų, suvažiavusių iš įvairių laisvojo pasaulio kraštų, ji buvo be galo nustebinta. Šokių švente ji buvo taip sužavėta, kad nuo tos dienos visiškai pasikeitė jos pažiūra į lietuvius ir lietuviybę. Tuoj pradėjo domėtis lietuviška spauda, lietuviška veikla, į tą veiklą pati įsijungė ir joje tebedirba iki šiol.

Tai prisiminę bei laukdami šių metų Šokių šventės, ir šį "Laiškų lietuviams" numerį iliustruojame mūsų tautinių šokių vaizdais bei lietuviškais kryžiais. Tautiniai šokiai, dainos ir lietuviškas menas yra nepakeičiamos priemonės išlaikyti mūsų lietuviškajai kultūrai, o ši kultūra gali būti efektyvi parama ir mūsų politinei veiklai.

ŠVENTASIS KAZIMIERAS (II)

VINCENTAS LIULEVIČIUS

4. KARALAITIS KAZIMIERAS LIETUVOJE

Valdovas Kazimieras, užimtas visokiais sosto reikalais, retai Lietuvon atvykdavo. Bijodamas, kad Lietuva neatsiskirtų nuo Lenkijos, negalėjo leisti ir savo sūnaus. Mat lietuviai, nieko nepaisydami, galėjo karalaitį paskelbti didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu, kaip kad buvo su juo pačiu padarę. Pagal tiksliai ištirtą jo kelionių maršrutą, jis Lietuvoje buvo devynis kartus, kurių metu net šešis kartus vežėsi ir karalaitį Kazimierą, dažnai paimdamas ir sūnų Joną Albrechtą.

1474 m. septynioliktus metus einantį karalaitį tėvas išvežė į Lietuvą. Karalaitis pirmą kartą išvydo savo tėvų žemę, Lietuvos sostinę — Vilnių. Kaip ilgai čia buvo ir ką karalaitis čia veikė — nežinia. 1476 m. Kalėdoms vėl abu Kazimierai Vilniuje, kur užtrunka keletą mėnesių. 1477 m. gavėnios metu buvo Trakuose ir priiminėjo pasiuntinius. Venecijos pasiuntinys aprašė, kaip šalia tėvo sėdėjo du sūnūs (antrasis sūnus Jonas Albrechtas), apsivilkę tamsiai raudono satino drabužiais ir tokie jauni ir gražūs, kaip angelėliai. Kitais metais kovo viduryje vėl abu Kazimierai (su Jonu Albrechtu) Lietuvos Brastoje. O 1479 m. Kalėdų metu karalaitis buvo Gardine. Paskui atvyko į Vilnių ir čia su tėvu pasiliko ilgiau, kur juos ištiko ir 1481 m. sąmokslas. Jei sąmokslas būtų pavykęs prieš karalių Kazimierą, gal būtų žuvęs ir karalaitis. Taip jis atvažiuodamas Lietuvoje išgyveno tik kelerius metus, tačiau jis sutampa su Lietuva, gaudamas josios dvasinį sostą iš dangaus Tėvo, kuris politinių sąlygų nepaiso, valdinių pritarimo nesiteirauja ir savo žodžio nomaino.

5. KARALAITIS PASKELBIAMAS ŠVENTUOJU

Karalaitis Kazimieras dėl griežto savo gyvenimo režimo susirgo džiova ir 1484 m. pradžioje, sustojęs Gardine, buvo galutinai jos palaužtas. Čia jį slaugė motina. Atskubėjęs tėvas sūnų rado mirties patalę. Jis

mirė kovo 4 d. Mirė tame pačiame mieste, kuriame po aštuonių metų mirs ir karalaičio tėvas. Dievas jį atvedė į mūsų šalį ir nuskynė karališkąją leliją pačiame žydėjime — 25 metų 5 mėnesių ir 1 dienos. Palaidotas Vilniuje, katedroje.

Tėvas labai skaudžiai pergyveno sūnaus mirtį. Dar tais pat metais liepos mėn. 17 d. įsteigė Vilniaus katedroje amžinąsias maldų metines. Paskirdamas atskirą beneficiją, tėvas įpareigojo Vilniaus kapitulos prelatus ir kanauninkus kasmet ketvirtadienį po Pelenės už velionį atgiedoti egzekvijas ir atnašauti šv. Mišias.

Karalaičiui mirus, žmonės greitai apklopo jo karstą. Savo gyvenimu Vilniuje jis taip ryškiai kritęs žmonėms į akis, kad žmonės negalėjo susilaikyti garsiai nesimeldę prie jojo karsto. Kazimiero šventumas ir tiesumas buvo taip akivaizdūs ir tokie neuždangstomi buvo jo meilumo ir gerumo darbai, kad žmonės maldomis apibėrė jo karstą, prašydami užtarimo ir globos. Miręs karalaitis ėmė pavergti žmonių širdis labiau, negu būdamas gyvas.

1521 m. karalaitis Kazimieras pop. Leono X buvo beatifikuotas — palaimintas, o pop. Klemenso VIII 1602 m. kanonizuotas — paskelbtas šventuoju. Raštą apie Kazimiero pripažinimą šventuoju ir jo vėliavą gavo tik 1604 m. Šis įvykis Vilniuje buvo atšvęstas per tris dienas triumfališkai (V. 10-12). Pirmiausia buvo suorganizuota didelė džiaugsmo procesija gatvėmis, kurios buvo išpuoštos vartais, gyvaisiais paveikslais ir užrašais. Lietuvos kancleris Leonas Sapiega, kuris šiose iškilmėse atstovavo valdovui Žygimantui Vazai, nešė šv. Kazimiero vėliavą. Antrąją dieną buvo atnašautos iškilmingos šv. Mišios, o trečiąją — pašventintas kertinis akmuo šv. Kazimiero bažnyčiai. Šių iškilmių metu pirmą sykį buvo atidarytas šventojo karstas.

Pop. Klemensas VIII šv. Kazimiero kultą buvo pripažinęs lokalinio (Lietuvai ir Lenkijai). Jo įpėdinis pop. Povilas V jį padarė visuotiniu, įrašydamas šv. Kazimiero maldas į mišiologą ir į breviorių. Valdovas Žygimantas Vaza šventojo garbei ėmė sta-

tyti katedroje atskirą puošnią koplyčią, į kurią su nepaprastomis iškilmėmis 1636. VIII. 14 buvo perkeltas šv. Kazimiero kūnas, dalyvaujant jau kitam valdovui — Vladislovui Vazai.

Pop. Urbanas VIII šv. Kazimierą paskelbė Lietuvos globėju ir jo šventę leido švęsti iškilinga liturgija. Arkivyskupo Skvirecko rūpesčiu, pop. Pijus XII 1948. VI. 11 šv. Kazimierą paskyrė ypatinguoju Lietuvos jaunimo globėju.

Kai XVI a. gale Lietuvoje religinis sąmyšis pradeda artėti prie aukščiausio įtempimo, šventuoju ypač susidomi į Vilnių atsikėlę jėzuitai, narsūs kovotojai su reformacija. Juos patraukė karalaičio tikėjimo tvirtumas ir širdies tyrumas. Jėzuitų rūpesčiu, buvo parvežtas iš Romos minėtas kanonizacijos raštas (brevė). Jie pastatė šv. Kazimiero bažnyčią, aplink kurią susikaupė jėzuitų religinis ir kultūrinis gyvenimas. Iš čia išsiliejo po visą kraštą šv. Kazimiero kultas ir iškilo naujos bažnyčios bei altoriai. Lietuvoje jo garbei buvo pastatyta 13 bažnyčių, o jis atvaizduotas keturių miestų herbuose. Šiame (JAV) krašte priskaitoma apie 40 bažnyčių, iš kurių lietuvių yra daugiau kaip 20, o kiek organizacijų tuo vardu, sunku ir besuskaityti.

Grįžtant atgal prie Vilniaus jėzuitų, reikia pažymėti, kad jie, patraukti šv. Kazimiero asmens, tarytum "nusavina" tą Lietuvos šventąjį — jį padaro savo broliu ir ordino šventuoju, ženklina jo vardu savo kolegijas ir rūpestį atkatalikinti Lietuvą paveda jo užtarimui.

Šventojo adoravimą jėzuitai perkelia į viešumą ir populiaria. Šv. Kazimiero vardu ir gyvenimu būdavo pasiremiamas aiškėse ir bažnyčiose — viešuose disputuose su kitatikiais ir pamoksluose saviesiems. Gausiose jėzuitų mokyklose buvo ruošiami šv. Kazimiero minėjimai: vaidinami veikalai, vaizdavę šventojo gyvenimą, dorybes ir stebuklus; deklamuota šv. Kazimierą liaupsinusi poezija, giedotos giesmės ir t.t. Šventojo mirties dieną būdavo iškilmingos pamaldos. Pačiame Vilniuje kazimierinėse susirinkdavo didelės margos žmonių minios.

Jo kultas išėjo iš Lietuvos-Lenkijos sienų ir pasiekė Vokietiją, Italiją, Maltos ordiną (globėjas) bei Šiaurės ir net Pietų Amerikas. Negalima praeiti nepaminėjus, kad Italijoje, Sicilijos saloje, Palermo miesto globėju yra šv. Kazimieras. Ir kai 1636 m. Vilniuje šv. Kazimiero kūnas buvo perkeltas į naują koplyčią, tai Palermo mieste išskilmės buvo švenčiamos aštuonias dienas, kai pačiame Vilniuje tebuvo tik trys dienos. 1785 m. nuo Lietuvos labai toli esančioje Pietų Amerikoje, Venecuelos valstybėje, buvo įkurtas Šv. Kazimiero miestas — San Casimiro su tuo paties vardo parapija ir bažnyčia.

Labai greitai buvo išdalintos šv. Kazimiero relikvijos. 1690 m. pakartotinai prašė šv. Kazimiero relikvijų kardinolas Orsini ir Maltos ordino riteriai, kurie buvo išsirinkę jį ordino globėju. Nenoromis išsiuntė mažą dalelę relikvijų, išpėdami ordiną laikyti tai paslapyje, kad kiti nereikalautų.

Daugelis rūpinasi lietuvių tautos reprezentacija. Šių dėmesį reiktų atkreipti į šv. Kazimierą. Jis yra didelis mūsų tautos reprezentantas, be jokio pavojaus susikompromituoti.

6. ŠV. KAZIMIERAS GLOBOJA LIETUVIŲ TAUTĄ

Šv. Kazimieras gyveno viduramžių pabaigoje (1458-1484). Viduramžių religinė ugnis jau blėso, kuri Lietuvoje dar nebuvo suskubusi tinkamai įsiliepsnoti. Humanistai ir renesansininkai jau kalbėjo išpuikusio žmogaus kalba. Žmogus žavėjosi "išsilaisvinimo iš dogmų" sąjūdžiu, kuris žmogų atitraukia nuo religijos ir Dievo. Žmogus ryžtasi gyventi savo garbei. Iš to didelis susidomėjimas šiuo pasauliu.

Šio sąjūdžio verpetuose šv. Kazimieras pasidarė audringoje jūroje švyturiu į amžinybę. Jo gyvenimo rodyklė — Dievas. Žemė jo nežavėjo. Nors jo keturi broliai vienas po kito susės į Čekijos, Vengrijos, Lenkijos ir Lietuvos sostus, penktasis — Krokuvos vyskupas, Gniezno arkivyskupas ir kardinolas. Penkios seserys išeis už vokiečių kunigaikščių: Bavarijos (Landshuto), Brandenburgo, Silezijos (Lignitzo), Saksonijos

ir Pameranijos, o jis su džiaugsmu išvengė karališko vainiko, pasiekęs daug vertingesnį dangiškąjį vainiką.

Paskui humanizmo ir renesanso sąjūdį sekė reformacija, daug žmonių atplėšusi iš Katalikų Bažnyčios. Reformacija pasiekė ir Lietuvą. Ir čia buvo pasinešusi Katalikų Bažnyčią sugriauti. Tačiau jėzuitai šv. Kazimiero pagalba ją apgynė. Įdomūs faktai: kai M. Liuteris gimė 1483 m., kad vėliau paskelbtų kovą Katalikų Bažnyčiai, tai šv. Kazimieras tuoj mirė (1484), kad miręs jo mokslą Lietuvoje sugriautų; kai M. Liuteris 1520 m. atkris nuo Katalikų Bažnyčios, šv. Kazimieras kitais metais (1521) bus paskelbtas palaimintuoju, kuris savo pavyzdžiu rodytų tikrąjį kelią į Dievą. Jis taps Bažnyčios šulu, kai jo sesers Sofijos, Brandenburgo kunigaikštienės, sūnus Albrechtas, Kryžiuočių magistras, pereis į protestantizmą su visu Ordinu ir išeis į kovą prieš Katalikų Bažnyčią.

Be vakarietiškos reformacijos anuo metu į Lietuvą smelkėsi ir rytietiška pravoslavija (stačiatikybė). Prieš sužmogintą religiją — reformaciją bylojo šv. Kazimiero dorybės, išugdytos Katalikų Bažnyčios, o prieš pravoslaviją šv. Kazimieras sušvyti karžygio kardu, kaip vadas ant eiklaus žirgo. Čia turima galvoje anas šv. Kazimiero pasirodymas Lietuvos kariams prie Dauguvos (1518) kovoje su rusais. Jis pervedęs Lietuvos karius per patvinusią upę ir nulėmęs kautynes su pajėgesniu priešu. Įvykis, karių lūpomis įvairiai išdabintas, plačiai pasklido. Jį randame užrašytą kanonizacijos byloje. Šis įvykis liudija šv. Kazimiero pritarimą savo tautos grumtynėms su betvarkiu Rytų milžinu. Tuo labiau įtikina, kad jis pasirodė kovos lauke su lietuvių tautos valstybiniu ženklu — Vyčiu. Tačiau šio laimėjimo pasiekta jau nebe fizine jėga. Atrodo, norėta užacentuoti, kad lietuvių fizinės jėgos laikotarpis baigėsi ir turi prasidėti dvasinio viešpatavimo laikotarpis.

1655 m. buvo pirmą sykį praeityje prieš užimtas Vilnius — šv. Kazimiero miestas. Prieš Vilniaus užėmimą, kai rusų vadas Šermetjevas stovėjo apie Polocką, kur kata-

likų bažnyčią buvo pavertęs arklidėmis, jį aplankęs dailus jaunuolis ir įspėjęs nerūstinti Dievo. "Jūs esate bausmė manajai tautai už jos nuodėmes, — sakęs jis, — tačiau ji atgailos ir bus išklaudyta; o jus Dievas taip prispaus, kad net už Uralo (Volgos) nerasite išsigelbėjimo". Šitaip pranašišškai parašyta Bolandistų "Acta Sanctorum" knygoje pagal Vilniaus kurijos apklaustą vieną anuometinį liudijimą ir pridėta, kad tas jaunikaitis turėjęs būti šv. Kazimieras. Šio įvykio tikrumu galima abejoti ar neabejoti, bet užrašytas pasakojimas liudija faktą, kaip gyvai Lietuvoje tikėta šv. Kazimiero apsireiškimu sunkiomis tautai dienomis. Jo vardas siejosi su patriotizmu, kovomis su priešais ir nepriklausomo gyvenimo ilgesiu.

Po 1795 m. valstybės padalijimų buvo rusų užginta švęsti šv. Kazimiero šventę ir supravoslavinta jo vardo bažnyčia Vilniuje, nuimant nuo jos kunigaikščių karūnos formos kupolą. Pravoslaviška ir imperialistinė Rusija negalėjo pakeisti šv. Kazimiero kulto ir jo vardo, žadinusio žmonių religinius ir tautinius jausmus. Negalėjo rusai tikrai pasiekti širdžių... Nes, vos tik Vilnių atgavome, tuoj nuo tos bažnyčios rusų uždėta kupolą buvo nuversta ir uždėtas kunigaikščio vainiko formos bokštas. Simboliškai: viešpatauk mūsų šalyje ir širdyse! Bolševikai Šv. Kazimiero bažnyčią pavertė muziejumi.

Priešams niokojant Lietuvą, šv. Kazimiero palaikai neturi ramybės. Prieš 1655 m. rusams užimant Vilnių, šv. Kazimiero karstas buvo paslėptas net 8 metus. Didžiojo Šiaurės karo metu (1703) buvo išvežtas apsaugoti. Nerado ramybės šv. Kazimiero relikvijos ir tada, kai bolševikai trečią kartą (1944) okupavo Lietuvą. Vilniaus katedrą pavertė muziejumi, o šv. Kazimiero relikvijos 1953 metais buvo perkeltos į Šv. Petro ir Povilo bažnyčią Antakalnyje.

Taigi šv. Kazimieras vis iškyla tragiškais lietuvių tautos momentais. Lietuvių tauta ir ši kartą išgyvena vieną iš tragiškiausių momentų. Mes turime prašyti ir šioje nelaimėje jo užtarimo, pagalbos. Ta-

MELDIMASIS GALVA IR ŠIRDIM! (I)

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Mums įgimta sagioti vaizdingus vardus, ir gana taiklius, išreiškiančius to ar kito žmogaus charakterį. Juk pats Viešpats Kristus suktą Erodą pavadino *lape*, ūmaus būdo apaštalus Jokubą ir Joną — *griaustinio vaikais*, savo ipėdinį Petrą — *uola*. Mes irgi nepašykštume tokių spalvingų vardų kaip *širdutė*, *balandėlis*, *qžuolas*, *milžinas*, *lepšė*, *meška*, *avingalvis*, *pagyrų puodas*. . . Nuo seno įvairiais vardais, dar geriau pasakius — vaizdais, buvo reiškiami ir Bažnyčios esmė. Šalia kitų, ji taikliai pavadinta *keliarode*, nes, pati Dievo diriguojama, rodo tikrąją kryptį per gyvenimą keliaujančiam žmogui.

Svariausiai tą kryptį Bažnyčia mums rodo savo visuotinių susirinkimų dokumentais. Vienas iš paskutinio — Vatikano II — susirinkimo dokumentų yra pareiškimas apie mūsų santykius su nekirikščionių religijomis. Ten, tarpe kitko, nurodoma, jog Katalikų Bažnyčia neatmeta nieko, kas tose religijose yra teisinga ir šventa; ji ragina savo vaikus, kad, bendradarbiaudami su kitų religijų sekėjais ir šviesdami krikščioniškojo tikėjimo bei gyvenimo pavyzdžiu, pripažintų, išsaugotų ir ugdytų juose esantį dvasinį ir dorinį gėrį.

Sekdami šiuo keliarodės Bažnyčios nurodymu, pasisavinkime dvasinio gėrio savo religijai reikšti iš rytiečių išminties lobyno: pasimokykime iš jų melstis mažiau galva, o daugiau širdimi. Kas tai praktikuoja, pajunta, kad malda darosi nebe varginanti pastanga, o viliojanti atgaiva.

Vienas bene žinomiausių vadovų vaisinagai ir džiugiai žengiantiems šia kryptimi

da šv. Kazimieras kieno nors lūpomis tars mūsų tautos skriaudėjams: "Jūs esate bausmė manajai tautai už nuodėmes, tačiau ji atgailauja ir bus išklaudyta; o jus Dievas taip prispaus, kad net už Uralo nerasite išsigelbėjimo".

yra indų jėzuitas Antanas de Mello. Gimęs ir augęs Indijoje, studijas atlikęs Barcelonoje, Čikagoje ir Romoje, jis yra puikiai susipažinęs su rytų ir vakarų žmogaus dvasios struktūra, todėl geras mokytojas vakariečiui, kaip vaisinti savo maldos gyvenimą rytiečių išmintimi bei praktika. Tėvas de Mello yra vedęs maldos studijas ir seminarus bei rekolekcijas savo gimtojoje Indijoje, Hong Konge, Filipinų salose, Japonijoje, Australijoje, Taivane ir Europoje bei Amerikoje. Vadovauja kaip direktorius Sadhanos institutui netoli jėzuitų seminarijos Poonoje, Indijoje (*Sadbana* yra indų žodis, gausus prasmų, kurių viena ryškina kitas: lavyba, pratimas, metodas, pagaliau būdas artintis prie Dievo). Šiuo vardu pavadintas ir jo paskaitų bei pratimų rinkinys *Sadbana, A Way to God: Christian Exercises in Eastern Form*. Keletas pratimų čia bus pateikta *Laiškų* skaitytojams: ne tam, kad apie juos teoriškai žinotų, bet jų praktiškai imtųsi savo maldos turtinimui.

Prieš tai pravartu pacituoti ištraukėlę iš autoriaus įžangos, kad geriau paaiškėtų, apie ką reikalas sukasi: "Penkiolika paskutiniųjų metų praleidau kaip rekolekcijų vedėjas ir dvasios vadas, padėdamas kitiems melstis. Girdžiu daugelį žmonių skundžiantis, kad jie melstis nemoka; kad, nors ir kaip stengiasi, neatrodo darą maldoje pažangos; kad jiems meldimasis nedominantis ir varginantis. Girdžiu daugelį dvasios vadų prisipažįstant, jog jie nežino, kaip mokyti žmones melstis, tiksliau pasakius, ką daryti, kad meldimasis neštų džiaugsmo ir darytų laimingą. Tai visada mane nustebina, nes esu patyręs, kaip palyginti lengva padėti žmonėms melstis. Tai priskiriu ne kokiai nors ypatingai dovanai, kurią turėčiau, bet keletui labai paprastų dėsnių, kurių laikausi, kai pats meldžiuosi ir kai vadovauju kitų maldos gyvenimui. Vienas dėsnių tas, kad malda yra veiksmas, skirtas nešti džiaugsmo ir daryti laimingą, todėl visiškai teisėta to iš maldos laukti. Kitas dėsnių yra, kad melstinasi mažiau galva, o daugiau širdimi. Iš tikrųjų juo veikiau malda atsyja nuo galvos ir galvojimo, juo džiū-

gesnė ir naudingesnė ji paprastai darosi. Daugelis kunigų ir vienuolių (bei šiaip pamaldžių žmonių) tapatina maldą su galvojimu. Tai juos ir pakloja".

"Vienas mano draugų jėzuitų pasakojo, — tęsia įvade, — kaip kartą nuėjęs pas indų *guru*, arba dvasinio gyvenimo mokytoją, kad šis jam parodytų, kaip reikia melstis. *Guru* tarė: 'Sukaupk savo dėmesį į alsavimą'. Mano draugas čia pat tai ir darė kokį penketą minučių. Tada *guru* pasakė: 'Ore, kuriuo alsuoji, yra Dievas. Tu įkvepi ir iškvepi Dievą. Atbusk šiam faktui ir lik jam atbudes!' Mano draugas kasdien kartojo šią lavybą, netrukus ištesdamas ją po kelias valandas. Stebėdamasis patyrė, kad malda gali būti toks paprastas daiktas, kaip alsavimas. Ir šiame pratime atrado gelmės, patenkinimo ir dvasios peno, kurių nebuvo patyręs anksčiau, skyręs valandų valandas maldai per daugelį metų. Pratimai, kurie mano knygoje pateikiami, yra šios linkmės".

Vienas iš pirminių kun. de Mello patariamų (ir su savo konferencijų dalyviais atliekamų) pratimų yra *pajusti savo kūną*. Atsisėskime kiekvienas kiek galima patogiau. (Paprasta kėdė ar suolas šiam pratimui geriau tinka už fotelį ar sofą). Užmerkime akis. Pratimo tikslas yra atkreipti savo dėmesį į tai, ką šiuo metu jaučia įvairios mūsų kūno dalys. Pajuskime, kaip drabužiai liečia mūsų pečius, paskui kaip liečia nugarą arba kaip nugara jaučia atkalnę kėdės, ant kurios sėdime. Dabar pajuskime savo rankas, kaip jos liečia viena antrą, arba padėtos ant kelių. Pajuskime, kaip sėdyne spaudžiamės prie kėdės, toliau — kaip kojos liečiasi į batus. Pereikime dar kartą tas dalis: pečiai, nugara, dešinė ranka, kairė ranka, sėdynė, dešinė koja, kairė koja... Nelikime ilgiau kaip kokią porą gerų sekundžių prie kiekvienos dalies. Galime įjungti kitas kūno dalis: galvą, kaklą, krūtinę. Svarbiausias dalykas yra *pajusti* tą kūno dalį, likti prie to jausmo porą sekundžių ir eiti prie kitos vietos.

Šis paprastas pratimas daugeliui žmonių tuojau pat atneša atsipalaidavimo nuo viso-

kių įtampų. Daugelyje grupių, pirmą kartą šį pratimą atliekant, visada vienas ar kitas dalyvis pasijunta taip atsipalaidavęs, kad užmiega! Vienas didžiausių maldos priešų yra nervinė įtampa. Šis pratimas ją šalina. Mes taip esame padaryti, kad atsileidžiame, kai nusikreipiame savo dėmesiu į pojūčius: lietimą, mus pasiekiančius garsus, savo alsavimą, burnoje jaučiamą skonį...

Tačiau atsipalaidavimas nuo įtampos nėra svarbiausia gėrybė, šio pratimo nešama. Atsikreipdami į pojūčius, mes atbundance dabarčiai ir jos gelmei bei gausai, tuo pačiu joje save mus apreiškiančiam Dievui. Gausybė žmonių per daug laiko gyvena savo galvoje. Visas jų dėmesys prisirakinęs prie to, kas mintyse ir vaizduotėje, veik be jokio sąmoningumo, kas kūne, jo pojūčiuose. Todėl jie lieka visada pasinėrę arba į praeitį, arba į ateitį. Pasinėrę jie į praeitį, apgailėdami klaidas, jausdami kaltę dėl padarytų nuodėmių, gėrėdamiesi praeities laimėjimais, vis iš naujo išgyvendami patirtas neteisybes. Arba subėdę jie savo akis į ateitį, baimindamiesi dėl galimų nelaimių ir nemalonumų, iš anksto skonėdamiesi jų laukiančiais džiaugsmiais, svajodami apie būsimus įvykius.

Žinoma, prisiminti praeitį, kad iš jos pasimokytumė, arba numatyti ateitį, kad protingai planuotume, yra gera, bet su viena sąlyga — kad tai neužgožtų dabarties. Maldoje tas daro pažangos, kas vysto galią pajusti dabartį ir prie jos lieka. O susiliesti su dabartimi nėra geresnio būdo kaip išžengti iš galvos ir nueiti prie pojūčių.

Pajuskime mus supančio oro šilumą, kaip ji vasarą liečia mūsų odą... Vandenį, kai teka ant mūsų rankų iš krano arba kai jo rankomis pasisemiame ir prinešame prie savo veido... Katiną ir jo švelnų minkštumą, kai glostome. .. Tuojau pastebime, kiek mes pagyvėjame, atbundame, įeidami į dabartį, jos gelmę ir gausą. Kas įgyja tokio pojūčių atbudimo, nustebs taip pat pamato, kiek tai drauge išmuša iš galvos nerimo dėl ateities arba graužimosi dėl praeities, ypač jei asmuo į tokį nerimą ir graužimąsi linkęs.

Būtina dar kartą pabrėžti, kad šis pratimas yra ne galvojimo, o *jutimo* dalykas. Pasitaiko žmonių, kurie, kai nurodomi *jausti* savo rankas, kojas ar kitą kūno dalį, jas ne jaučia, bet vien susidaro dvasioje tų dalių vaizdą. Jie žino mintimi, kur tos jų dalys yra, bet jų pačių nejaučia. Geriausias būdas šiam trūkumui nugalėti (ir taip pat minties vaizdo klaidingai nepalaikyti juti- mu) yra pastebėti kiek galima įvairesnio jausmo savo kūno dalyse: pečiuose, nugaroje, blauzdose, krūtinėje, rankose, kojose. Gana didelės mūsų kūno vietos iš pradžių pasirodys visai bejausmės. Priežastis ta, kad yra atrofavusis jutimo galia dėl per didelio gyvenimo vien savo galvoje. Šalia to, nemaža asmenų yra save sukietinę nejaušti, daugiausia dėl kokio nors patirto užgavimo ar susikirtimo praeityje, nors seniai pamiršto. Ir pačios tos jutimo, dėmesingumo galios dar likusios grubios ir neišvystytos.

Dar žodelis dėl išžengimo iš galvos. Galva nėra labai gera vieta maldai. Tai nebloga vieta maldai *pradėti*. Bet jei malda per ilgai lieka ten ir nenusikelia į širdį, ji palaipsniui išsenka, darosi varginanti ir nuvilianti. Turime išmokti maldoje pasitraukti iš galvojimo ir kalbėjimo į jutimą, mylėjimą, sąlytį. Tai zona, kurioje gimsta kontempliacija, malda darosi pakeičianti galia, nuolatinio džiaugsmo ir gajumo versmė.

Kitas pratimas yra *pajusti savo alsavimą*. Pradėkime šį pratimą anuo pirmuoju: pajusti įvairias savo kūno dalis. Paskirkime jam keletą minučių. Tada pereikime prie kvėpavimo, pastebėdami, jog mūsų alsuojama, kaip pro mūsų nosį įeina ir išeina oras. . . . Nekreipkime savo dėmesio į tai, kaip oras eina į plaučius krūtinėje, bet vien kaip jis eina pro nosį. Ir savo alsavimo nesisitenkime kontroliuoti, jo gilinti (nors įprotis giliai alsuoti labai sveikas). Mūsų pratimas yra ne alsavimas, bet jo pajutimas.

Dabar prijunkime šiam pratimui religinio tono. Pridėkime mintį apie Dievą: jog tas oras, kuriuo alsuojame, yra pakrautas Dievo galybės ir jo paties buvimo... Vaizduokimės orą kaip didžiulį mus supantį okeaną — okeaną, kuriame yra Dievas.

Kvėpdami į save orą, įkvepiame į save Dievo. Sakykime sau: kiekvieną kartą, kai įkvepiu į save oro, įkvepiu Dievo galybės ir būties.

Galime prisiminti hebrajų galvoseną, kurios randame Šv. Rašte. Jiems žmogaus alsavimas buvo jo gyvybė. Kai žmogus miršta, Dievas atima iš jo alsavimą, dėl to jis ir miršta. Jei gyvena, tai todėl, kad Dievas duoda jam savo alsavimo, savo "kvapo", kaip Rašte sakoma. Tad Dievo dvasia laiko žmogų gyvą. .. Kai alsavimu įkvepiame į save oro, tarkime sau, kad į mus įteka Dievo dvasios. Pripildykime savo krūtinę dieviškos jėgos, kurią ji neša. Kai alsavimu orą iškvepiame, vaizduokimės, kaip iškvepiame lauk visus savyje esančius nešvarumus, neramumus, neigiamus jausmus... Vaizduokimės, kaip visus mūsų kūnas darosi spinduliuojantis ir gyvastingas tuo procesu: įkvepiant gyvybę nešančios Dievo dvasios ir iškvepiant visa, kas netyra.

Ženkime šiame pratime dar vieną, kitokį žingsnį. Likdami sąmoningi tiesai, kad oras yra Dievo galios, gyvasties ir būties okeanas, tam Dievui save išreiškime. Tik tai darykime be žodžių. Dažnai, išreiškiant savo jausmą žvilgsniu arba gestu, jis išreiškiamas žymiai veiksmingiau, negu žodžiais. Savo įvairius jausmus Dievui čia išreiškime ne žodžiais, o alsavimu.

Pirmiausia išreiškime savo ilgesį. Nertardami jokių žodžių ne tik lūpomis, bet ir galva, sakykime jam: "Mano Dieve, kaip tavęs ilgiuosi!" pačiu savo alsavimo būdu. Gal kai kurie tai išreikš giliai įkvėpdami, įkvėpimą gilindami.

Dabar išreiškime kitą jausmą: pasitikėjimą, savęs atidavimą į jo rankas. Be jokių žodžių, pačiu savo alsavimo būdu tarkime: "Mano Dieve, aš visiškai tau save patikiu!" Kai kurie gal tai išreikš savaime pasibrėžiančiu iškvėpimu, kaip giliai atsidūstant. Kiekvieną kartą orą iškvėpdami jie jaučiasi visą save dedantys į Dievo rankas.

Panašiu būdu išreiškime pačiu alsavimu kitus savo jausmus Dievui: meilę, artumą ir intymumą, garbinimą, dėkingumą. Jei tai darant pavargstama, grįžtina į pra-

dinį žingsnį: vien ramiai jaustis supamam Dievo tame ore, kurį alsuojame, nedarant nieko kita. Jei ten dėmesys ima blaškytis, vėl grįžtina prie antrojo žingsnio: išreikšti be žodžių, alsavimu savo jausmus Dievui.

Reikia pridėti, kad šis pratimas yra nepaprastai vertingas žmonėms, kurie trokšta pasiekti vidinės ramybės, savęs kontrolės ir gilaus vidinio džiaugsmo, būdami supami nesėkmių. Vienas garsus rytų mokytojas sakydavo savo sekėjams: "Alsavimas yra didžiausias jūsų draugas. Grįžkite prie jo, kai esate jojami bet kokių bėdų. Ten rasite sau suraminimo ir šviesos". Tai gal skamba neįprastai, bet kiekvienas bus linkęs su tuo tvirtinimu sutikti, kas paskiria pakankamai laiko pabusti dėmesiu savo alsavimo jausmui.

Kitame *Laiškų* numeryje bus pateikta tolimesnių pratimų gilinti, gyvinti ir turinti maldai rytiečių įžvelgta ir praktikuojama išmintimi.

"VIEŠPATIE, GELBĖK MUS, ŽŪVAME"

Buvusi SIBIRO TREMTINĖ

Naktis, pilna ramios mėnesienos. Mokytojas miega. Rankoms nesunku valdyti irklus ir vairą, nes jų daug.

Broliai galilėjiečiai, norėčiau būti jūsų valtyje ir paklaustyti, apie ką jūs kalbate, kuo rūpinatės dabar, kai vėjai tyli ir bangos ramios. Ar nekyla noras suvesti senas sąskaitas, pasiginčyti dėl pirmavimo, pasiskirstyti geresnes vietas būsimoje Viešpaties karalystėje? Ar neatrodo svarbiau už viską būsimą valksmo gausumas, suskilusių valčių remontas?

Nežinia, iš kur atlekia vėjas, sukykla bangos, ežeras maitintojas lieka žūties grėsme. Dabar niekas nesvarbu, išskiriant šitą mirtiną pavojų. Jums nieko kito nelieka, kaip šauktis Viešpaties.

Buvo laikas, kai ir mūsų tėviškės dangus buvo giedras. Buvome ramūs ir beveik laimingi. Tik labai užimti — nedaug tegalėjome Tau skirti laiko. Išmėginti naujus jaučių jungus, rėsti erdvesnius svirnius ir

klėtis, bučiuoti mylimas lūpas — Dieve, nebuvo kada, netgi nesinorėjo išgirsti Tavo kvieslių šauksmo. Palauk, vėliau, kai būsimė patogiai sutvarkę pasaulį, kai mūsų klėtys bus pilnos... O dabar — na, skamba varpai, dega žvakės. Teisuolių veidais mes eįjome į Tavo namus ir grįžome iš jų. Juk nevagiame, juk neužmušinėjame, dargi beveik kas sekmadienį nueiname į bažnyčią...

Kaip toli buvo žmogiškoji širdis nuo Tavęs, kaip labai mažai Tu buvai reikalingas žmogui... Jis buvo dargi patenkintas, kad netrukдай jo darbams ir sumanymams — tokiems dideliems ir jam patogiams.

Žmogaus darbas buvo sukėltoji audra, nusiaubusi pasaulį. Rytų ir vakarų vėjai įsiūbavo mūsų vandenį, lyg kelio dulkes, nušlavė mūsų klėtis ir kluonus. Ir mus pačius išblaškė po visas keturias pasaulio šalis.

Broliai galilėjiečiai, jūs šaukėtės, kad jus išgelbėtų iš žūties. Betgi turėjote žinoti, kad yra daug ko, kas baisiau už mirtį. Juk jūsų tėvai sėdėjo prie Babilono upių ir verkė prarastos Jeruzalės. Tai jie nusikapojo dešines, kad nereikėtų groti nugalėtojams. O mes dar nežinojome tada. Dabar—draugų išduoti, brolių išsižadėti, teisčiai savo žemėje, benamiai savo tėviškėje. Kaip žvėrys, medžiojami miškų tankmėje; kaip nusikaltėliai, kankinami ir žudomi požemiuose, dusinami akuose vagonuose...

Viešpatie, mes šaukėmės Tavęs ir šaukėmės, dažnai prašydami ne gyvenimo... Mes šaukėme Tave, žadinome priekaištais — už ką, kodėl leidi tokias baisybes savo sukurtoje žemėje? Kam duodi tiek laisvės blogiui?

Mes žadinome Tave bijodami. Juk galėjome išgirsti: "Jūs šaukėte — nenorime, kad šitas mums viešpatautų!..."

Viešpatie, baisiau už mirtį neturėti drąsos šauktis į Tave. Bet argi mums naujiena prašyti Tavo pasigailėjimo, jaučiant, kad neturime teisės. .. Mes šaukėme — Viešpatie. .. Ir balsas, prieš kurį erdvė ir laikas bejęgiai, pasiekė mus nuo ano ežero krantų: "Kodėl esate bailūs? Pasitikėkite — aš nugalėjau pasaulį!"

Broliai galilėjiečiai, jei nebūtų buvę tos audros, jūs nebūtumėte matę galios vėjams ir bangoms. Jei šita audra nebūtų sugriovusi mūsų gyvenimo, ar būtume suradę laiko pakelti galvas nuo savo klėčių? Tavo artumas atlygina už daug ką. Jį jausdamas, gali šypsotis ir po Sibiro dangum.

Atleisk už priekaištus Tau. Atleisk ir šitų audrų kaltininkams — audra parodė kelią į Tavo namus. ..

PARODYKITE ATSIVERTIMO VAISIŲ

CHIARA LUBICH

Jonas Krikštytojas buvo Dievo siųstas paruošti Izraelio žmones Mesijo atėjimui. Prie Jordano upės skelbdamas Mesijo atėjimą, jis reikalavo tikro atsivertimo. Žmonėms jis teikė krikštą, lyg jų atsivertimo ženklą naujam gyvenimui, kuriuo Izraelis turėjo pasiruošti sutikti Mesiją. Daug žmonių ėjo jo klausyti ir norėjo būti pakrikštyti. Tarp jų buvo taip pat nemažai fariziejų ir sadukiejų, kurie patys sau manė, kad Jono reikalavimai atsiversti naujam gyvenimui jiems negali būti taikomi. Jie juk buvo išrinktieji žmonės, tobulai užlaikantys Mozės įstatymo išorinę praktiką. Taigi jiems turėtų užtekti tik krikšto. Bet iš tikrųjų jie žiūrėjo pro pirštus į įstatymo dvasią.

Tad jiems Jonas buvo ypatingai griežtas. Jis juos stipriai barė: "Angių išperos, kas jus pamokė bėgti nuo besiartinančios rūstybės? Parodykite tikrų atsivertimo vaisių" (Mt 3,8). Tie jo žodžiai reiškia, kad tikras atsivertimas savaime matomas žmogaus pakeistame ir naujame gyvenime.

Tokio visiško atsivertimo, į kurį Jonas Krikštytojas šaukė, vėliau pats Jėzus reikalavo. Tai reiškia, kad gyvenime turime teikti pirmenybę Dievui, o ne savo egoizmui ar žemiškiems dalykams. Tas reikalavimas turi būti mūsų galvojimo ir veiksmų vadovas.

Fariziejai ir sadukiejai neteikė Dievui priklausomos vietos savo gyvenime, klaidingai aiškindami tai, ko Jis iš tikrųjų iš

jų reikalavo. Tai buvo jų didžioji klaida. Pavyzdžiui, jie skyrė daugiau dėmesio religinių reikalavimų išorinei praktikai (ritualiniams plovimams, aukų atnašavimui šventykloje, griežtam subatos poilsio užlaidymui), negu tam, ko Dievas nori — artimo meilės ir Jam tarnavimo. Jėzus vėliau aiškiai parodė, kad Dievo valia ypatingai reikalauja artimo meilės. Dievas turi būti mums visa ko centras, užtai savo gyvenime privalome Jam duoti priklausančią vietą.

Deja, mūsų laikų tendencija ignoruoti Dievą rodo, kaip daugelis galvoja, jog Jo reikalavimai per dideli ir nepatogūs. Kai kurie, spaudžiami įvairių įtakų, Jo vengia arba visiškai Jį išskiria iš savo gyvenimo, kaip jų egzistencijai nereikalingą ir nenaudingą. Tokia pažiūra dažnai dar labiau sustiprėja, veikiamą įsivaizdavimo, kad mokslo ir technologijos pažanga gali išspręsti visas žmonių problemas. Jie jaučiasi patys viskam pajėgūs. Tai yra jų didžioji klaida.

Bet daugeliui kitų žmonių atsivertimas reiškia buvimą su Dievu, be kurio jų gyvenimas negalėtų turėti tikros prasmės. Yra ir tokių, kurie tiki Dievą, bet Jo vengia, ignoruodami bei šalindamiesi nuo visa to, ko tikėjimas iš jų reikalauja.

Mes, krikščionys, taip pat dažnai esame panašūs į tuos fariziejus ir sadukiejus, kuriuos Jonas Krikštytojas taip labai barė. Dažnai mūsų krikščionybė yra grindžiama tradicijomis ir trupučiu religinio apmokymo, vietoj gilaus įsitikinimo ir gyvenimo, kurs liudytų, kad mums visko centras yra Dievas. Neretai toji mūsų krikščionybė būna nusmukusi ligi papročių ir išorinių praktikų užlaikymo, be apsisprendimo grįsti gyvenimą Dievo įsakymais, ypač artimo meilės įsakymu.

Tad kaip mes galėtume sakyti, kad Dievui duodame priklausančią vietą savo gyvenime? Kad galėtume pradėti gyventi iš naujo tuo tikru krikščionišku gyvenimu, mums reikia nuoširdžiai pasitikrinti, kokie yra mūsų santykiai su Kristumi. Tie, kurie buvo Jį apleidę, turi prie Jo grįžti su meile. Kiti gal pamanyt, kad jiems reikia pradėti labai rimtai žiūrėti į Jo reikalavimus. Dar

JĖZAUS DRAUGAI

33-iasis pasaulinis Jėzaus Draugijos seimas (II)

ANTANAS SAULAITIS, S.J.

Daug kam žinomas anekdotas apie krikščionių vardą, pirmą kartą panaudotą Antiochijoje (Apaštalų darbai 11,26). Pagal Jėzaus Kristaus vardą jie galėję pasirinkti savo grupei arba jėzuitų, arba krikščionių vardą. Nubalsavę už antrąjį. Jeigu būtų antraip nusprendę, šiandien jėzuitai būtų krikščionys. Kiekvienu atveju, šv. Ignacas ir jo pirmieji draugai nusprendė pasirinkti Jėzaus Draugijos vardą. Kai šiaudien "draugija" mums labiau reiškia organizaciją, gal geresnis atitikmuo būtų Jėzaus bendrai, ar palyda, ar draugų būrelis. Lotyniškai ir kitose panašiose kalbose "compagnia" reikštų būrelį, kuris laužo ir dalinasi ta pačia duona.

Jėzuitų kongregacijoje 1983 m. rugsėjo ir spalio mėnesiais 220 atstovų iš viso pasaulio tikrai laužė kartu duoną Draugijos centre Romoje, dalindamiesi visa tuo, ką savo patirtimi ir siekiais turėjo. Žinoma, reikėtų ir susikalbėti. Tad prie vardo kor-

kitiems, kurie yra gerame kelyje, teks atnaujinti pastangas Dievui duoti pirmą vietą savo gyvenime. Visa tai reiškia, kad mes visi turime nuolat atsiversti ir stengtis pradėti gyventi tuo tikru krikščionišku gyvenimu kiekvieną dieną iš naujo.

Tik Jėzus gali užgydyti mūsų visuomenines žaizdas. Jis nori gyventi mumyse. Krikštu Jis mums davė savo gyvenimą. Ir mes turime tvirtai pasiryžti gyventi tik Jam. Evangelija su visais savo reikalavimais negali būti gyvenama tik šiaip sau, ji negali būti atskiesta.

Jeigu mes gyvensime pagal Dievo žodį, kaip esame kviečiami, patirsime ir transformuojančią jėgą. Mums reikia tik vieno dalyko: atsiversti ir pagal tą žodį nuoširdžiai ir tikrai gyventi.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

teles buvo prilipinti spalvoti lipinukai, nu-rodantys, kuria iš pagrindinių kalbų dalyvis kalba (angliškai, itališkai, prancūziškai, ispaniškai, vokiškai, portugališkai). Nežiūrint šios drausmingos tvarkos, prie valgių kartais būdavo pereinama iš vienos kalbos į kitą arba kalbamasi keliomis, kurias kai kurie tik supranta, nemokėdami ta pačia kalba atsakyti. Senovėje visi mokėjo pakan-kamai lotyniškai; šiais laikais pirmiau anglų kalba, antrojoje vietoje — ispanų, o paties centro naminė kalba — italų. Retai kada prie stalo laisvai susėdę būdavo iš to paties krašto, dažnai visi šeši iš skirtingų žemynų.

Seimo salėje vykstant generolo rinkimų ruošai ir balsavimui, pirmąsias dvi savaites vertėjo trys atstovai, mokantys visas bendras kalbas. Priešus prie antrosios seimo dalies—nutarimų ruošos, vertė aštuoni studentai ar kunigai. Kai kalbėtojas per greitai kalbėdavo, uždegdavo geltoną šviesą jį sulėtinti. Prezidiumas — trys pirmininkai, trys sekretoriai ir pats naujai išrinktas Jėzaus Draugijos vyresnysis — generolas niekad vertėjų ausinių neužsidėdavo. Kai kurie dokumentai paruošti lotynų kalba, bet jų dauguma ir galutinis dokumentas — keturiomis (lotynų, anglų, prancūzų, ispanų). Vienuolikos komisijų ar kitų grupių posėdžiai buvo vedami įvairiai — kartais viena kalba, kartais keliomis. Trijų asmenų redakcinė komisija sudaryta jėzuitų, mokančių "visas kalbas". Ir tai ne visi į šiuos rūmus įtilpo. Buvo mokančių tik lotyniškai ir savo kalbą — japonų, vengrų... kurioms tegalėjo būti privatūs vertėjai, šnabždantys į ausį per visas 45 seimo sesijas. Kai kurie būreliai kalbėjo visai kitom kalbom, negu jų bendra sritis ar kraštai: slavų grupė kalbasi itališkai, indai susikalba tik angliškai, afrikiečiai visi moka ir anglų, ir prancūzų.

Kalba nėra tik žodžiai, o visa kultūra. Kokios pasireiškė įvairių kultūrų savybės? Prie stalo, aišku, visada turėjo būti ryžių, kaip europiečiams bulvių; vieni pripratę gerti vyną, kiti — alų. Išskyrus oficialias nuotraukas ir filmavimą, indai nešioja savo krašto aprangą, Mišioms koplyčion įeida-

mi basi. Kai reikėdavo "padoriai", bet ne būtinai kunigiškai apsirengti, europiečiai ir amerikiečiai dažniau pasirodė su kaklaraiščiais. Buvęs juokas, jog vienas pasisakęs neužsidėsiąs auskaro, kol nebus išrinktas naujasis generolas. Bet geriausia pastebėti kultūrinius skirtumus galima iš dalykų, kurie buvo rūpestingai svarstomi. Vakariečiai kalbėjo trumpai ir aiškiai, pietiečiai ir ypač lotynai — ilgiau ir netiesioginiu būdu. Noras suprasti, išgirsti ir suderinti padėjo kantriai ir vienus, ir kitus išklausyti.

Kelios didžiosios vyrų vienuolijos šiais laikais išleido labai aiškius pasisakymus ginklavimosi ir taikos reikalu. Tarp 515 jėzuitų seimui raštu įteiktų siūlymų buvo ke-li, raginantys ir šiai kongregacijai aiškiai pasisakyti. Atrodo, amerikiečiai, kanadiečiai ir vakarų europiečiai būtų tokį nutarimą palaikę. Štai indai prasitaria, kad ateities grėsmė sunaikinti turtingųjų kraštų išteklis nesanti tokia didelė, kaip šiandieninė skriauda, teisių pažeidimas ir fizinis badas (nuo kurio kasdien pasaulyje miršta 45.000 asmenų). Už Geležinės uždangos gyvenantys pabrėžia, kad negalima tik pasisakyti už taiką, kaip kalba jų kraštų valdžios, o reikia kartu iškelti žmogaus bei tautų teises ir teisingumą, tikėjimo laisvę.

Ištekliai, turto ir neturto reikalu vėl skirtingos aplinkybės, nors visi esminius klausimus aiškiai išpažįsta. Draugijos provincijos, turinčios daug mokslo įstaigų (pvz., JAV jėzuitai su 28 universitetais ir apie 50 gimnazijų), rūpinasi jų išlaikymu ir užlaikymu, vyraujančio vyresniojo amžiaus jėzuitų sveikatos ir globos klausimais. Trečiojo pasaulio jėzuitai, gyveną labiau tarp neturtingųjų ir turintys labai didelį jaunų jėzuitų prieauglį, šio rūpesčio beveik nepergyvena.

Nuo popiežiaus Pauliaus VI-tojo Bažnyčia savo dokumentuose ir gyvenime pasisako už ypatingą dėmesį varguomenei, neturtingiesiems. Sekdami Vatikano II-ojo dvasia, jėzuitai savo XVI a. pradus "ginti tikėjimą" XX amžiaus kalba išvertė į "ugdyti tikėjimą ir skatinti teisingumą". Trečiojo pasaulio, ypač Lotynų Amerikos, jė-

zuitų darbuose tai reiškia smarkų, rūpestingą darbą kovoti už nepaviršutinišką tikėjimą ir už žmogaus teises visiems. Pirmojo pasaulio kraštuose šis šuolis atkreiptas labiau į institucijas, į vadinamąjį struktūrinį neteisingumą. (Gražus šių to paties siekio dalių — tikėjimo ir teisingumo — pavyzdys būtų tai, ką "Kronikoje" skaitome). Kaip pačioje Bažnyčioje, taip ir tarp jėzuitų pasitaiko vieni, kurie labiau pabrėžia religinę pusę, ir kitų, kurie dega socialiniais, ekonominiais, politiniais klausimais, nors visi teisingumą supranta bibline prasme — Dievo teisingumą.

Kitas reikalas, iškylantis kultūrinę aplinką, būtų hierarchinės Bažnyčios vaidmuo visuotinės Bažnyčios gyvenime ir ypač ryšium su jėzuitų darbais. Galima būtų manyti, jog vakarams labiau demokratiškuose ir kultūriškai daugialypiuose kraštuose šv. Petro įpėdinio vaidmuo nebūtų tiek reikšmingas, kiek vienos kultūros ir vienos tikybos kraštuose, kaip, pavyzdžiui, Ispanija. O rytų Bažnyčioms — Rytų Europoje komunistiniuose kraštuose, Kinijoje ir Vietname — ryšys su Roma yra kone svarbiausias ir didžiausias turtas, kiekviena proga pabrėžtinasis.

Kalbinis, kultūrinis, teologinis įvairumas vedė susirinkusius ieškoti vienybės esmės. Kaip Bažnyčioje, taip ir Draugijoje sunku smulkesnius klausimus ar nuosprendžius pritaikyti visoms tautoms ir visoms aplinkybėms. Jono Pauliaus II-ojo atidarojamame pamoksle panaudotas žodis "inkultūracija" atspindi šimtametį jėzuitų rūpestį tikėjimą perduoti naujoms kultūroms ir kraštams be europietiško ar vakarietiško pasaulio kultūrų priemaišų, o įsisunkti į to krašto kultūrą ir vertybes. Teologiškai tai reikštų: kiekviena kultūra turi savąjį "Senąjį Testamentą", savo tradicijas ir paveldą, neretai senesnę už Vakarų Europos, kuriuo Dievas save tiems žmonėms apreiškia. Evangelijos skelbėjo uždavinys — surasti ką nors gera žmonių rasėje ir kultūroje, pasiekti žmones Gerąja Naujiena ir mokymą praturtinti tos tautos lobiais.

Žinomiausias pavyzdys istorijoje yra

jėzuitas Mateo Ricci, tapęs kinų didiku (šiame švenčiama 300 metų nuo jo atvykimo Kinijon). Ir šiandien kiniečiai jėzuitai sako, kad viską apie teologiją ir Dievą galima puikiai kinų kalba pasakyti. Indonezijoje, kur prieš 40 m. buvo įvesta "dirbtinė" bendrinė kalba, misininkų uždavinys yra išrasti būdus mokslą nauja kalba išreikšti, atrasti sąvokas ir žodžius, tinkančius tai kultūrai. Ten net atskiros šio 30.000 salų ir 150 milijonų gyventojų krašto sritys turi skirtingus katekizmus, vietos dvasininkų pritaikytus. Jie neišverčia vienos kalbos žodžių į kitą kalbą, bet išsireiškia nauja kalba. Madagaskare jau yra kultūrinis krikščionybės pagrindas — vietinės sąvokos, supratimas apie teologiją, literatūrą, dvasingumą, socialinį, ekonominį, politinį gyvenimą, sampratos apie Dievą, nuodėmę, malonę, simbolį, meną, šeimą, apeigas. Skelbdami Jėzų Kristų, jį neša tos kultūros meno, dainos, liturgijos, asmenybės bruožų būdu. Skirtumą tarp vakariečių ir malagasų sąvokų parodo "privačios nuosavybės" supratimas: vakarams tai yra tikrai privati nuosavybė, kur galima būti sau, turėti sau, privačiai ir atskirai (kaip savo namus ir savo kiemą); šioj saloj kiekviena šeima nori turėti nuosavybę ir kiemą, kad turėtų kur savo svečius priimti — savo "turtu" iš esmės dalintis su kitais. Salos jėzuitai studijavo dainas (95% tautos literatūros yra dainos), muziką vestuvėms ir laidotuvėms, išugdydami tos aplinkos liturgiją, užuot stengdamiesi perkelti Vakarų Europos vertybes. Teologai ne tik pritaiko išorines ar kitas kultūrų apraiškas, bet tomis kultūromis galvoja, aiškina teologiją.

Inkultūracija Bažnyčiai, aišku, nėra naujas klausimas. Krikščionybė kultūrų reikalą sprendė jau apaštalių laikais (Apaštalių darbai, 15 skyrius), įsisunkė pirma graikų, paskui Romos, dar vėliau barbarų kultūrose. Iš vienos kultūros į kitą perduotinas visas krikščioniškas tikėjimas be visa to, kas nėra pats tikėjimas. Teologiškai tai reiškia, kad Kristus mirė ir prisikėlė už visus, kad išganymas skirtas visiems žmonėms ir visoms tautoms. Suprantama, tas pats inkul-

Antanas Saulaitis, S.J., ir Vincas Pupinis, S.J. Romos Russicum kolegijoje.

tūracijos vyksmas būtinas, pereinant iš senesnių laikų į modernaus pramoninio pasaulio kultūrą. Diskusijose pasireiškia ir teologai (jų buvo 49), ir "prie pat žemės" dirbantys misionieriai.

Jautrumas kultūroms kaip tik vedė į rūpestingą pagarbą visiems kongregacijos dalyviams, jų pažiūroms, nuomonėms, reikėms. Laisvalaikio ar valgio pokalbiai lietė ne tik posėdžių klausimus, bet pažiūras, išgyvenimus, pačius kraštus, kalbas.

Žymus draugiškumo veiksnys ir išraiška — liturgija. Bendrose Mišiose svarbėmis penkiomis progomis, giesmės tai viena, tai kita kalba, tikinčiųjų maldos įvairiomis kalbomis, net ne iš oficialių. Kai

giedojo visi arba mažesniuose būreliuose keliolika, giesmės visada gyvos, gražios. Anglų kalbos liturgijoje, kaip ir vokiečių, retai kada kartojosi ta pati giesmė. Vienose mažesnių būrelių mišiose visi dalyviai koncertavo, kitose dauguma tik dalyvavo kaip tikintys, kurie taip pat nori išgirsti Dievo žodį, kurie nėra tik ministrantai, patarnaujantys kitiems, bet ir tikintieji, kuriems patarnaujama. Tokiu būdu tarti žodelį provinciolų, profesorių ir šventų žmonių būriui nebėra baisus uždavinys.

Liturgijoje, kalbose ir oficialiose pralkalbose ryškus buvo ryšys su tais, kurie negalėjo dalyvauti. Atidarymo metu popiežiaus akivaizdoje išvardinti kraštai, kurie negalėjo savo atstovų atsiųsti: Slovakija, Bohemija (abi kartu — Čekoslovakija), Rumunija, Lietuva, Kinijos žemynas ir Vietnamas. Šie kraštų vardai arba už tikėjimą kovojantieji paminėti tikinčiųjų maldose. Ir tų tautybių atstovai, gyvenantys laisvajame pasaulyje, buvo liudininkai, kad jų tautiečiai iš paties krašto negalėjo atvykti savo nariams ir savo rūpesčiams atstovauti.

Spalvingumo suteikė kiti jėzuitai Romoje. Tuo pačiu metu vyko vyskupų sinodas apie Susitaikymą. Jėzuitai vyskupai užėina pietų, vakarienes ar į seminarą, pasakoja apie sinodo eigą, klausimus, nuotakas. Užėina ir kiti svečiai, o visa kongregacija buvo kviesta susitikti su jėzuitų pasaulinių įstaigų nariais — Grigaliaus universiteto profesoriais (iš lietuvių kun. Antanas Liuima ir Paulius Rabikauskas), Orientale (Rytų Bažnyčios) instituto žmonėmis (iš lietuvių kun. Vincentas Pupinis), Biblicumo (Šv. Rašto tyrimo) instituto darbuotojais, tarptautinės seminarijos ir aukštesnių studijų namų gyventojais iš įvairiausių kraštų.

Savo žymę bendroje draugiškoje - broliškoje nuotaikoje paliko keli ypatingi jėzuitai. Visų pirma, aišku, pats buvęs generolas T. Arrupe, savo ligoje žibąs gera nuotaika, gyvu tikėjimu ir giliu ryšiu su Viešpačiu. Namų ūkvedys vokiečių jėzuitas sugebėjo visus maloniai ir ramiai aprūpinti, spaus-tuvės darbininkai broliai jėzuitai kartu su

sekretoriumi per naktį galėjo išspausdinti daugybę lapų įvairiomis kalbomis, kad posėdžiai sklandžiai vyktų. Vienas dalyvis turėjo pasitraukti kelioms dienoms, nes mirė jo tėvas. Visi labai jautriai ir broliškai jį užjautė. Kitas jėzuitas atvyko vėlai, nes buvo gydomas spinduliais, ir anksti išvyko, norėdamas namie mirti. Seimo sekretorius vedėjas sugebėjo į pranešimus ir tvarkos klausimus įvesti humoro — to esminio ramių, pagarbių ir darbščių žmonių bruožo. Dažnai buvo minimi visi kurijos (jėzuitų centro) broliai jėzuitai, ant kurių pečių buvo ne tik seimo elektronika, bet ir virtuvė, ryšiai, spaustuvė, koplyčia, tvarka, paštas, susisiekimas. Viena jautriausių valandėlių — kai kunigai jėzuitai išreiškė, kiek jiems svarbūs broliai jėzuitai — turintys tą patį vienuolijos pašaukimą.

Romoje buvo įvairių progų pabendrauti, ypač laisvalaikio: keletas ekskursijų į apylinkę ar žymesnę vietovę, ramiai pasivaikščioti, pavakarieniauti, kartu mankštintis ar bėgti, sodelyje pasikalbėti, pasidalinti mintimis prie kavutės ar naktipiečių. Visi iš toli atvykę norėjo savo tautiečius (ne tik jėzuitus, bet ir seseles, studentus, šeimas) aplankyti. Misijų vadovai stengėsi susipažinti su savųjų šeimomis ar jas vėl aplankyti. Keliolikoje tautinių seminarijų ar kolegijų buvo tos tautybės jėzuitų kongregacijos narių ir studentų bei profesūros pamaldos ir vakarienė. Po ilgos darbo dienos vieni sau skaitydavo ar susikauptdavo, kiti lošdavo kortomis, žiūrėdavo televizijos, žaisdavo stalo tenisą. Susipažinimo eigą liudijo ir vardų kortelės, po kiek laiko pradėjusios dingti — dalyviai jau vienas kitą vardu pažino, nors daugumai tai buvo pirmasis ir gal paskutinis susitikimas.

Vieni per kitų kraštus ir įstaigas iš anksto paruošė informacijos tinklą, kad namie likę jėzuitai sklandžiai sužinotų skubias naujienas; pavyzdžiui, per Miunchenąėjo žinios į vokiškai kalbančius kraštus; indai žinojo apie asmenis, keliaujančius į Aziją, nes šiaip laiškai labai ilgai eina (Australijoje tarp latvių dirbantis kun. Stasys Gaidelis, S.J., keliaudamas namo pro

Romą ir Indiją, vežė kone šimtą laiškų į Bombėjų).

Kaip gerą žmonių šeimą, taip ir šį dviejų mėnesių junginį jungia bendri pergyvenimai, tos pačios tradicijos, tie patys pasakojimai, tai grupei reikšmingi, pasakantys daugiau negu žodžiai. Laisvajame pasaulyje gyvenantys vientamiečiai jėzuitai pasakojo, kaip jėzuitas studentas Vietname buvo paimtas į komunistinę kariuomenę ir nusiųstas į Kambodiją. Nenorėdamas žudyti, tapo sanitaru, paslaugiu visiems sužeistiesiems net ir laisvalaikio, išskyrus valandėlę, kada kasdien pasitraukdavo nuo kitų. Kareiviai manė, jog ilgisi namų. Šiam sanitarui jėzuitui studentui žuvus, kareiviai prašė politruko jį pakelti į komunistų partijos garbės narius, ir šis sutiko. Tačiau prie kapo turėjo pranešti, jog sanitaras buvęs krikščionis — jo piniginelėje rastas raštelis su jėzuitų naujokyno adresu ir su ištrauka iš šv. Jono Evangelijos, kurią ten prie kapo pats politrukas paskaitė: "Nėra didesnės meilės, negu savo gyvybę už draugus atiduoti". Tai vienintelis komunistinėje santvarkoje nuo savųjų atskirtas jėzuitas, palaidotas su Šv. Rašto skaitymu.

Pagarbų, malonų bendravimą liudijo ir paskutinysis vakaras — kur buvo dainų, giesmių, feljetonų, inscenizacijų, kaip kokioje vakaronėje ar stovykliniame lauže. Mokėti su kitu juoktis užuot jį išjuokus — menas, nesvetimas šiam susirinkimui. Daugiausia seime kalbėjusį atstovą lotynišku jo likimo pasakojimu pagerbė, sakydami, kad jam bekalbančiam mirus, katedroje viename stikliniame inde buvo jo kaukuolė, kitame — liežuvis. Tuo metu pats kalbėtojas išėjo iš sėdinčiųjų tarpo ir jį "apkalbančius" nufotografavo!

Dalindamiesi darbais, seimo uždaviniais, padėdami dalinti maistą, plaudami indus ar kitaip šiai proginei bendruomenei patarnaudami, dalyviai kaip tik išreiškė tą kasdieninę vienybę, kuria pagrįstas apaštalančio vieneto pajėgumas. Dirbdami įvairiausius darbus ir eidami visokias pareigas namuose, dalijosi savo patirtimi, klausimais, abejonėmis, viltimis, nesėkmėmis.

Kasdieninis paprastumas tarp asmenų, kurie kai kuriose visuomenėse būtų laikomi įžymybėmis ar kiek išskirtiniais žmonėmis, leido seimo dalyviams dalintis giliausiais dvasiniais pergyvenimais, tikėjimo supratimu, rūpestingo krikščioniško gyvenimo pastangomis. Kas rytą indas jėzuitas norintiesiems dalyvauti pravedavo pusvalandį rytietiškos meditacijos taip sklandžiai (ispanų ir anglų kalba), kad 30 min. atrodė akimirka. Dešimt kartų sukviesti laisvalaikio seminarai svarbiomis temomis — inkultūracijos, netikėjimo, Rytų Europos, Kinijos ir Vietnamo, Lotynų Amerikos, Čado, vyskupų sinodo ir kitais klausimais.

Žinoma, gera dalis buvo studijavę, dirbę ar keliavę po kitus kraštus ar savuose priėmę jėzuitus iš toli. Kiti kartu mokėsi vienur ar kitur, dar kiti turi bendrų pažįstamų ir draugų jėzuitų, užtat įvairiais būdais šie 220 atstovų atstovavo kiekvienas ne tik kokiam šimtui jėzuitų (vidurkis), bet ir konkretiems asmenims. Daugelis prisiminė ir maloniai minėjo lietuvius jėzuitus, dalyvavusius ankstyvesnėse kongregacijose, gyvenusius ar gyvenančius Romoje, studijavusius Vokietijoje ar kitur Europoje, dirbančius Pietų Amerikoje, JAV, Kanadoje, Afrikoje, Indijoje ar kitur. Kai kurie yra keliavę už Geležinės uždangos mokslo sumetimais.

Tikroji jungtis, aišku, yra pirmasis Jėzaus Draugijos žodis — tikėjimas ir pastangos gyvai tikėti Kristų, dalyvauti jo išganyimo darbe ir uždegti kitus, kaip šv. Ignacas išgyveno bei uždegė ir savo laikų jėzuitus, ir dar 100.000 Jėzaus Draugijos narių per tuos 450 metų.

■ Jono Pauliaus II dešimt eilėraščių, sukurtų prieš jam tampančią popiežių, virto dainomis. Joms melodijas sukūrė kompozitoriai. Viena vokiečių firma, drauge su Vatikano leidykla, išleido tų dainų plokštelę, įdainuotą sol. Paolos Orlandi. Kompozicijos švelnaus džiaz stiliaus. Eilėraščiai — apie vyrus ir moteris, kreipiant dėmesį į tas naštas, kurias jie gyvenime turi nešti. Vienas iš tų dainų kompozitorių Tito Fontana pareiškė viltį, kad publika parodys platesnį susidomėjimą plokštele.

ROMOS ŠIOKIADIENIAI

A. S.

* Vos spėjo tolimo autobuso ratai prie Šv. Petro bazilikos sustoti, pro prasiveriančias duris puola maldininkas ir, neapžiūrėjęs palankesnės nuotraukai vietos, fotografuoja pirmąjį savo ilgy metų svajonės išpūdį. Ko tūkstančiai čia ieško, o čia buvusieji ką parsiveža namo, Viešpatie?

* Virtinė maldininkų lipa keliais aukštyneva iš Šventosios Žemės į Romą atvežtais laiptais. Praeini stačias, kaip turistai, istorinių miesto vietų apžiūrėti, bet taip trokšti, kad šioje jiems svarbioje vietoje jų širdį suramintum ir kiekvienam paguodos suteiktum, Viešpatie.

* Paslaptinga išraiška puošia iš toli atvykusią šeimą, tamsioje bažnytelėje degančią žvakutę prie senovinės mozaikos. Meno vertybės, architektūros paminklai, romėniški akmenys, istorinės vietos — už visa tai vertingesnė šio jaukaus žmonių būrelio dabartis Tavo akivaizdoje, Viešpatie.

* Karštą sekmadienio popietę eilės maldininkų veržiasi į Šventųjų Metų susitaikymui skirtą baziliką, ieškodami dvasią varžančiom įtampom atvangos. Nekreipdamos dėmesio į praplaukiančiuosius, šventovės mūrų pavėsyje ant nuvaikščių akmenų susėdęs mažų mergaičių ratelis šnekučiuoja joms taip įdomiomis temomis. Judrios rankos, atviri šypsniai, pakilūs balsai, žibančios akutės Tavo globoje, Viešpatie, liudija, ko naštomis nešini suaugusieji taip gaudžiai siekia.

* Ne "pelėsiais ir kerpėm apaugus aukštai" ši pilis ir mūro sienos, Viešpatie. Rodos, palieti jas ir susisiekti su visa praeitimi, kurią tūkstančiai statė, gero siekdami sau ir saviškiams. O kad mes paliktume savišiams daugiau, negu mūrus, rūmus ir pastatus!

* Maldos žodžiai turėtų plaukti, kai stovi prie žymaus kankinio ar žinomos kankinės palaikų. Jie pavirsta į mįslę, jų kasdieninio gyvenimo mįslę, ištikimo Tau ir Tavo tautai.

* Ne tiek baugu po katakombų kapus vaikščioti. Iš meilės Tau, Viešpatie, ir Tavo žmonėms čia sunešta tiek ilgaamžių atminimų, kukliai raižiniais, piešiniais, skulptūrėlėmis išreikštų. O labiausiai — Prisikėlimo viltis.

* "Ar matai šventojo Petro kaulus - ten kairėj giliai, prie dešinėjės išsikišusio raudonojo mūro?" Ne Jėzaus staigaus draugo kaulai, Viešpatie, bet pagarba, jaučiama tiems, kurie Tavo draugyste gyventi stengiasi.

* Čia kažkur turi būti kardinolo Jurgio Radvilos antkapis. .. Žiūri žmogus į kiekvieną didelių bažnyčios skliautų įrašą patamsyje. Ir jis taip ilgai, taip toli nuo savo namų.

* "Iš šių aukštų uolų, — aiškina palydovas, — šv. Benediktas skleidė savo krikščioniškas bendruomenes ir gilų atsinaujinimą". Pustūkstančiu metų vėliau šv. Pranciškus ten pat prieglobstį rado, ieškodamas Dievo žodžio sau ir savo laikams. Kur mūsų uolos, Viešpatie, ir koks Tavo žodis mūsų bendruomenei?

* "Ko taip uoliai fotografuoti kopų piktžolę? — klausia draugai pasilenkusį pajūrio zundos nufotografuoti, — tų augalų čia, prie Viduržemio jūros, netrūksta". O Lietuvoje pajūrio zunda — retas, nuo praeito šimtmečio saugojamas augalas. Ir paprasti daiktai, iš meilės taip įvairiai sukurti, kalba apie Tavo dosnumą pasauliui ir žemės vaikams. Ar tais visais būdais nuolat bandai paliesti žmogaus širdį?

* Ugniakalnių apdailintos atskalos, kaip kempinės, jūros išmetamos į smėlėtą pakrantę. Plūduriuojantys akmenėliai — taip neturėtų būti. Vis dėlto banga po bangos išstumia vieną po kito, kaip pilkus putų žiedeliais surištus karoliukus. Kam taip sumaniai sukūrei pasaulį, Viešpatie, ir nuostabiai išdailinai net žmogaus širdį?

* Nemiegančios jėgos varomas tarptautinis traukinys lekia sidabro bėgiais, negailėstingai praskrisdamas įdomias vietas ir neišbandytas progas. Ar ir mes, Viešpatie, taip galvotrukčiais skubame, nepastebėdami vienas kito šalia kelio?

PASAULIO PRASMĖ

ALEKSANDRAS MAURAGIS

Kai kurie mūsų laikų filosofai ir kitų sričių mokslo žmonės skelbia, kad pasaulis atsirado atsitiktinai, tad jis egzistuoja be jokios prasmės. Kokia gi galėtų būti prasmė atsitiktinai atsiradusio dalyko? Jeigu prileidžiame, kad visa ko pradžia yra atsitiktinumas, tai, žinoma, prasmės pasaulyje negali būti. Tačiau sveikas žmogaus protas, pažinęs pasaulį ir jo dėsnius, negali su tokia nuomone sutikti. Štai dėl ko.

Atsitiktinumas nesuponuoja logiškumo, protingumo, tikslingumo, prasmės, tvarkos, įstatymų, principų. Šie visi dalykai tvirtai egzistuoja mūsų pasaulyje, ir niekas nemėgina jų paneigti. Pavyzdžiu paimkime Einšteino reliatyvinės teorijos formulę: $E = MC^2$ (E — energija, M — masė, C — greitis). Šita formulė nėra Einšteino sukurta, o tik jo suprasta ir užrašyta. Šia formule remiasi visatos struktūra. Visata yra masės ir energijos junginys, iš kurio gimsta erdvė ir laikas. Masė, energija, erdvė ir laikas atskirai negali egzistuoti, vadinasi, chaoso negali būti, viskas vyksta pagal formulę, t.y. pagal Kūrėjo valią. Juk tik tyrinėjamų objektų logiškumas bei tikslingumas įgalina mokslinių tyrinėjimų pasisėkimą. Jeigu tyrinėjamas objektas neturėtų tų visų loginių dėsnių bei savybių, tai mokslas nebūtų įmanomas, nes kas gi yra mokslas, jei ne tų savybių, dėsnių, principų suradimas ir nustatymas, jų surūšiavimas, kvalifikavimas ir t.t. Taigi to dėka, kad visi daiktai yra paremti logika, matematika, tvarka, įstatymais, mokslai yra galimi.

Logiškas žmogaus protavimas ir logiška daiktų prigimtis rodo tų daiktų prasmingumą ir tikslingumą. Sakysime, giliai žemėje randame anglį ir žibalą. Kam jie ten reikalingi? Per milijonus metų atsitiktinai suakmenėjo medis į anglį, iš įvairių kriauklių ir vabalėlių sutekėjo alyva į požemius ir ten, kaip niekam nereikalingi, tūnojo milijonus metų. Bet štai atėjo laikas, kai civilizacija juos įprasmino. Jei tų dalykų

Lietuvių tautiniai šokiai,

Virgilijaus Kauliaus nuotraukos.

nebūtų, nebūtų galėjusi išaugti tokia civilizacija. Ir taip yra su kiekvienu daiktu, kuris mums atrodo nenaudingas ir nereikalingas. Paimkime dar vieną pavyzdėlį — blusas ir kitus parazitus. Kiekvienas pasakys, kad tai nenaudingi vabalėliai, neturintys jokio tikslo nei prasmės, tik kenkiantys žmogui. Bet iš arčiau pažiūrėjus į jų "blogus darbus", pamatysime, kad jie atlieka ypatingą funkciją — jie verčia mus laikytis higienos, švaros.

Jei gamtoje nieko negalima rasti, kas nebūtų naudinga ir prasminga, tai žmogaus gyvenime, jo sukurtoje civilizacijoje rasime daug blogo. Iš kur tas blogis, kaip jis atsirado, ar jis yra Dievo norėtas ir leistas? Matant pasaulyje blogį, kai kam ateina mintis, kad pasaulis yra Dievo sutvertas be prasmės ir be tikslo. Kai kurie mano, kad jeigu Dievas viską sutvėrė, tai ir blogis turi būti jo sukurtas ir norėtas. Juk viskas, kas yra pasaulyje, yra sukurta vienu Dievo žodžiu — *tebūnie*. A. Maceina labai vaizdžiai sako, kad pasaulis išniro iš nebūties, kaip plūdė iš vandens, visas užbaigtas. Tad atrodo, kad jame turėjo būti ir blogis, kurį visi matome ir jaučiame pasaulyje. Tokios išvados peršasi, jei manome, kad pasaulis yra statinis Dievo kūrinys, bet jeigu primame evoliuciją, tai blogio problema lengviau išsprendžiama.

Šiandien daugumas mokslininku ir teologų pripažįsta evoliucinį pasaulio vystymąsi. Evoliucija visiškai neprieštarauja Šv. Raštui. Juk Šv. Raštas nesako, kad žmogus buvo sukurtas vienu žodžiu *tebūnie*, bet darbu, procesu: "Taigi Viešpats Dievas padarė iš žemės molio žmogų ir įkvėpė į jo veidą gyvybės kvapą, ir žmogus pasidarė gyva esybė" (Pr 2,7). Teilhard de Chardin sako, kad prieš 20.000 metų nušvito žmogaus sąmonė protine, kūrybine, dvasine galia. Žmogus buvo sutvertas panašus į Dievą — turįs protą ir laisvą valią.

Ateidamas iš žemesnio gamtinio pasaulio, žmogus atsinešė su savimi ir žemesniu polinkių, kurie nesutiko su Dievo įkvėpta dvasia. Žmogus turėjo palinkimą į egoizmą. Būdamas rojuje, Adomas pastebėjo kažko-

ką trūkumą, nebuvo kito į jį panašaus sutvėrimo, su kuriuo jis galėtų artimiau bendrauti, Dievas jam sutveria Ievą ir įsteigia šeimą, kad galėtų drauge džiaugtis ir vykdyti Dievo planus. Bet atrodo, kad jiems dviem vis kažko trūko, gal dėl to, kad juodu dar nebuvo pažinę gėrio ir blogio. Tada Dievas pasodina rojaus viduryje medį su gražiais ir patraukliais vaisiais ir uždraudžia juos valgyti, sakydamas, kad iš visų rojaus medžių jie gali valgyti, bet jei valgys iš šito "gėrio ir blogio pažinimo" medžio, tai numirs. Žmogus savo laisvą valią panaudojo, nepaklusdamas Dievui. Mat jie nebuvo patenkinti tuo, kas jie buvo ir ką turėjo — norėjo būti tokie kaip Dievas. Jie aiškiai žinojo ir suprato, ką daro, užtat Dievas juos nubaudė, išvarydamas iš rojaus, pasmerkdamas vargui, darbui ir mirčiai.

Tad matome, kad blogis kyla iš ypatingos žmogaus prigimties: iš gamtinio ir antgamtinio prado susikirtimo. Tas gamtinis pradas žmogų stumia prie gyvuliškų veiksmų, o antgamtinis — prie dieviškų. Pirmasis jį traukia į egoizmą, o antrasis — į altruizmą.

Kol žmogus gyvena egoizmu, kol civilizacija statoma ant egoistinių pagrindų, tol pasaulis negali būti geras ir negali jame įsiviešpatauti Dievo karalystė.

Kristus atėjo į pasaulį ir paskelbė Linksmąją Naujieną, paliko savo gyvenimo pavyzdį, bet kiek žmonių juo pasekė? Palyginti labai nedaug. Dėl to pasaulis ir nesikeičia, yra pilnas blogio. Dievo sutvertas pasaulis yra geras — blogis į jį ateina iš žmogaus prigimties. Bet žmogus savo prigimtyje turi galią blogį nugalėti, jis gali pasaulyje sumažinti blogį ir vis labiau ir labiau priartinti Dievo karalystę.

■ Popiežius Jonas Paulius II Kalėdų sveikinimus paskelbė 43-mis kalbomis. Pabrėžė reikalą stabdyti ginklavimąsi, kad tas lėšas būtų galima panaudoti alkanųjų pasotinimui. Sveikino ir lietuviškai.

■ Iš Nikaragvos vysk. Salvador Schlaefer, 65 m., išvedė į Hondūrą daugiau kaip 1000 indėnų, bėgančių nuo marksistinės vyriausybės priespaudos.

Zenta Tenisonaitė

AUTOPORTRETAS

(aliejus 40x50)

Akiratis ir du taškai.
Dvi linijos. Šimtas linijų.
Už stiklo sienos
perdegė vasaros ugnys.
Medžiai klaidžioja migloje.

Nemirtingos žalumos senajame name
po šimto metų žydi papartis.
Mano širdies kraujas
laša ant drobės –
mano sielą žaliai dažydamas.

Be pėdsakų dingio vėjas.
Žodžiai nutilo, klausydami
mano pulso plakimo –
aš vis dar ieškau
Ž m o g a u s . . .

Pavasario išblyškusiame ore
žydri stulpai garuoja.
Tarp senų medžių
mano paklydęs balsas
šaukia D I E V Ą . . .

LAIŠKAS DRAUGUI

(akvarelė)

Neverk manęs.
Šiandien aš jau ne tu,
kurią tu esi matęs,
kurios ir veidą dar žinai.
Šiandien sudeginau
aš savo išnarą, ir

mano siela tapo
paukštis iš ugnies dažų –
vandeny atgimęs . . .

Aš nesakysiu tau sudie,
mano rašytas žodi.
Tik tu palauk ir neskubėk,
kad nepaklystum vėl
pasauly be širdies . . .

Aš tau seniai sakiau,
kad jūra be spalvų – ne jūra,
kad žemė be spalvų – ne žemė.
Ir tarp gyvenimo ir žodžių
klystame, ieškodami melsvųjų tolių,
vis veltui sukdami
pasenusių idėjų ratą.

LAIŠKAS DRAUGEI

Ar tu meni dienas (kai buvome vaikai),
kai žaidėme su lėlėmis ir
akmenukais sodo pakrašty . . .
Kada bijojome perkūnijos (labai),
o nuo žaibų šviesos botago
užteko galvą tik paslėpti
po pagalve. . . senelės kambary. . .

Užteko džiaugsmo (didelio),
mažytėm saujom išdalinto. Ir juokas
lijo kaip gaivus lietus. Ir saulė
(rodės) lyg karštesnė buvo. O žiemos
sniegas (mums vaikams) koks
malonumas . . .

Ar tu meni dabar (kada rudens dienų
aidai suskamba), koks didelis ir
nuostabus pasaulis buvo, kada į jį
žiūrėjome pro mūsų vaikiškas akis. . .

APGAVIKAS ALKOHOLIS

JUOZAS KRIAUCIŪNAS

Daugelis žmonių vartoja alkoholinius (stipriuosius) gėrimus. Daro tai dėl daugybės priežasčių, kurias išskaičiuoti būtų tikrai sunku, bet gal daugiausiai dėl vaišingumo — "pamylėti kaimyną".

Alkoholių yra įvairių rūšių: etilinis, metilinis, propilinis, amilinis ir kt. Grynai ar beveik grynai alkoholiai vadinami spirитаis. Vieni tų alkoholių yra nuodingi ir žmogaus sveikatai nepaprastai kenksmingi, kiti sveikatai kenkia mažiau, nors nėra alkoholio, kuris sveikatai nekenktų. Žmonės vartoja tik etilinį alkoholį — etanolį, kuris sveikatai mažiausiai kenksmingas. Beveik niekad nevartoja jį gryną (spirita), bet maišytą gėrimuose. Grynas alkoholis turi nemalonų kvapą, blogą skonį ir sukelia deginimo jausmą paliestose gleivinėse, nes, staigiai traukdamas iš gleivinės audinių skysčius, gleivinę džiovina, sutraukia ir net sukrešina.

Etilinio alkoholio mažesnes ar didesnes koncentracijas turi: degtinė, vynas, alus, konjakas, džinas, romas ir daugelis kitų gėrimų, vadinamų stipriaisiais. Alkoholio kiekis ar koncentracija gėrime šiame krašte žymima "prufais", o daugelyje kitų kraštų — nuošimčiais. Du "prufai" yra lygūs vienam nuošimčiui.

Etilinis alkoholis gaminamas iš grūdų, šakniavaisių, vaisių ir cukraus. Alkoholis, nors gaminamas iš maistui naudojamų produktų, bet kaip maistas jau nevartojamas, nes kenkia sveikatai, ypač kai naudojamas didesniais kiekiais, bet ir mažais, kai naudojamas dažnai arba nuolat.

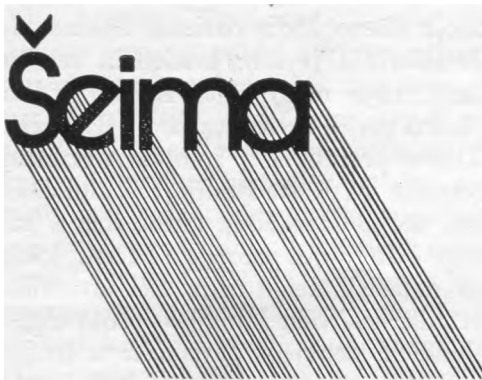
Visi esame girdėję ir daugumas žinome, kad alkoholis kenkia sveikatai. Jis kenkia kepenims, nes veda į kepenų cirozę. Jis gadina inkstus, nes tie nepajėgia išskirti iš organizmo kenksmingų medžiagų. Jis veikia į širdį: daug ir dažnas alkoholinių skysčių vartojimas širdį išplečia, o taip pat silpnina raumenis. Alkoholis kenkia smegenims ir visai nervų sistemai, nes pamažu

iššaukia protinį nepajėgumą, nervų uždegimus ir pan. Kenkia jis ir virškinimui, nes gadina skilvį, kasą, naikina maiste esančius vitaminus ir kt. Alkoholio kenksmingumą žmogaus organams ir audiniams būtų galima testuoti, bet užteks ir čia duotų pavyzdžių.

Žmonės, nors ir gerai žinodami alkoholio kenksmingumą, vis tiek jį dažnai vartoja, nes alkoholio veikimas organizme yra gana kaitus. Pradėdamas organizmą veikti, jis organizmą veikia jaudinančiai, skatinančiai, kiek vėliau — raminančiai, dar vėliau — migdančiai ir pagaliau narkotizuojančiai. Dėl to alkoholis yra apgaulingas.

Alkoholikas, išsigydyęs nuo alkoholizmo ir tapęs filosofu, apie alkoholį pasisako taip:

1. Geriame (alkoholinius gėrimus), kad taptume linksmi, bet tampame nuliūde;
2. Geriame, kad taptume socialūs ir malonūs, bet išgėrę keliame ginčus;
3. Geriame, kad pasidarytume gudresni, bet tampame kvailiai;
4. Geriame sustiprinti draugystę, o tampame priešais;
5. Geriame, kad geriau miegotume, bet pabundame labiau pavargę;
6. Geriame tapti stipresniais, bet alkoholis padaro mus silpnesnius;
7. Geriame, kad pakeltume savo nuotaiką ir ūpą, bet tampame labiau prislėgti ir nusiminę;
8. Geriame, kad pagerintume sveikatą, bet ją gadiname;
9. Geriame, kad nusiramintume, bet tampame irzlūs;
10. Geriame, kad būtume drąsūs, o tampame netikri ir baugštus;
11. Išgeriame kalbai pagyvinti, o alkoholis kliudo kalbos aiškumui ir nuoseklumui;
12. Geriame, kad sumažintume rūpesčius, bet alkoholis juos padaugina;
13. Geriame, kad jaustumės geriau, bet pasijuntame kaip pragare;

Kodėl jūs tikite?

Kunigas Jonas

Mielasis Juozai,

Pirmajame laiške Jums rašiau apie tradicinio tikėjimo ir moderniojo pasaulio pažiūras į Dievą, žmogų, gyvenimą, tiesą ir kitus svarbius klausimus. Tikiuos, kad pastebėjote, koks didelis tų pažiūrų skirtumas. Tiesiog prieštaraujančios vienos kitoms. Jums tenka rinktis: ar vieną, ar kitą pusę. Vidurio kelio — kompromisų nėra. Tačiau, ar vienaip, ar kitaip sąmoningai apsispręstumėte, yra be galo svarbu žinoti, *kodėl* taip, o ne priešingai apsisprendžiu. Savo laiške pasisakėte esąs tikintis. Pasitikiu Jūsų rimtu žodžiu. Tačiau vis tiek negaliu susilaikyti nepaklausęs: *kodėl* Jūs tikite? Ir štai dėl ko.

Vienas mano pažįstamas kunigas profesorius mokslo metų pradžioje visada klausiąs pirmamečius studentus kaip tik to klausimo. Jis gaunąs nuostabių atsakymų. Studentams jis sakąs: "Aš noriu žinoti, kas yra meilė ir tikėjimas. Kas belieka, išdistilavus meilės ir tikėjimo esmę? Gal koks savotiškas jausmas ar kas kita? Kas ištinka meilę ir tikėjimą, kai nieko nejaučiama? Ar

nepasitaiko dienų be jokio šiltesnio jausmo Dievui ir meilei? O gal Dievas atrodo toks tolimas, tartum tirštam rūke paskendęs, tiktai žodis, tik lūpose, ir nieko kita? Ar gali meilė ir tikėjimas kilti ir dingti, kaip visi kiti jausmai? Ar jūs visada jaučiate jaukią jausmo šilimą, galvodami apie Dievą, į jį meldamiesi? Aš noriu būti kaip erkė, giliai įsisiurbti į pačius meilės ir tikėjimo vidurius ir patirti, kas jie yra".

Iš įvairių profesoriaus girdimų atsakymų paminėsiu Jums, Juozai, kai kuriuos charakteringiausius. Vienas atsako: "Savime suprantama — tikiu Dievą". Ir jis niekada nejaučia esant reikalinga, todėl ir nebando giliau tai panagrinėti. Aš tai negaliu sakyti Dievui jį tikis ir mylis, jei nežinau, ką reiškia tikėti ir mylėti, jei tikėjimas turi duoti man išmintingą pagrindą prasmingai gyventi ir prasmingai mirti. Jei ant tokio tikėjimo rizikuojau statyti savo gyvenimą, tai tikrai turiu gerai žinoti, ką darąs, kodėl tikiu ir myliu.

Kitas sako: "Tėvai užaugino mane tinkintį, tai ir tikiu". O ar tai neparodo, kad jo ar jos tikėjimas yra įpumpuotas, o ne asmenišką, sąmoningą, laisvas apsisprendimas? Dar kitas atsiliepia: "Tikėdamas geriau jaučiuos". Ar tai ne vaikučio po šilto antklodės nusiteikimas? Dar kitiems tikėjimas esąs geresnis šansas, mažesnė rizika, negu netikėti. Pas mano tėvą siuvėją dažnokai užsukdavo latvis liuteronas. Kartą nugirdau jį sakant: "Ar Dievas yra, ar jo nėra, aš nežinau. .. Bet ar ne saugiau yra tikėti ir elgtis taip, tartum jis būtų? Jei numiręs jį rasiu, tai būsiu išlošęs. Jei nerasiu, vis tiek mažai ką būsiu pralaimėjęs. .. Tai gera investacija".

Visi čia suminėti tikėjimo "pagrindimai" nieko neverti. Jų neperku. Yra dar ir didelių "išminčių". Jie kalba, tartum būtų Dievą ir visus su tikėjimu susijusius klausimus savo protu apsvaistę ir logiškai pasiekę sprendimą tikėti. Ir toks grynai intelektualinis tikėjimo sprendimas yra nepriimtinas. Vien savo proto samprotavimais į tikėjimą negalima nei "įsiprotauti", nei iš jo "išsiprotauti". Šv. Tomas Akvinietis ir kiti

14. Geriame gyvenimui palengvinti ir pailginti, o alkoholis neša mirtį.

Iš tų pasisakymų matome, kaip apgaulingas yra alkoholis. Tai ar verta bet kada vartoti alkoholį, jei jis kenkia ne tik sveikatai, bet yra ir apgavikas?

filosofai pripažįsta, kad žmogus savo protu gali įrodyti, jog yra viena "priežastis be priežasties" — Dievas. Bet toji filosofų logiška galvosena surandama "priežastis be priežasties" nėra mylintis ir atleidžiantis Dievas. Dievas, iš prielaidų gauta logiška išvada, nėra gyvasis Dievas.

Panašiai didžiuojasi ir tikėti nustojusieji. Jie, girdi, išaukę iš vaikiško ar primityviųjų laukinių ar puslaukinių žmonių prietarų. Jie patraukę Dievą ir tikėjimą į savo proto "prisiekusiųjų teismą", o tas teismas pripažinęs, kad Dievo nėra, todėl atkrenta ir tikėjimas. Tie išminčiai nė nepastebi, kaip visai vaikiškai tebegalvoja, nors jau yra subrendę ir kai kuriose mokslo srityse pasižymėję asmenys. Visi tokie ir į juos panašūs atsakymai, kodėl kas tiki ar netiki, nėra pakankami. Tai koks būtų tikrasis, patenkinamas atsakymas? Panagrinėkim.

Tikrai tikiu tada, kai kurią tiesą, faktą ar įvykį priimu už tiesą vien todėl, kad kas kitas man pasakė, ne kad as savo protu tai suvokiu ir suprantu. Tokiu tikėjimu aš tikrai praplečiu savo žinių lobį. Jeigu Jūs, Juozai, išaiškintumėte man painų matematikos uždavinį taip, kad aš jį kiaurai suprasčiau, tai man nebereikėtų tikėti, kad Jūsų sprendimas yra teisingas. Man pačiam tai būtų aišku. Aš žinočiau, o ne tikėčiau. Nereikėtų man pasitikėti Jūsų žodžiu. Bet jeigu Jūs saktumėte mane mylįs ir susirūpinęs padaryti mane (ar savo mergaitę) laimingą, to Jūs jokiais protavimo argumentais negalėtumėte įrodyti. Jokia logiška galvosena aš negalėčiau patikrinti, ar tikrai Jūs mane taip mylite, kaip sakotės mylįs. Aš turiu priimti Jūsų žodį, pasitikėdamas Jumis, kad nepučiate miglos į akis, o nuoširdžiai kalbate. Ar ne tokiu tikėjimu ir vienas kitu pasitikėjimu remiasi judviejų meilė?

Lygiai tas pat yra ir su tikėjimu į Dievą. Jis apreiškė, t.y. tarė mums savo žodį. Jei aš su tuo sutinku, jei aš tą jo pasisakymą priimu todėl, kad tai duoda man tvirtą pagrindą prasmingai gyventi ir prasmingai mirti, tai tada aš tampa tikrai tikinčiu.

Dabar, Juozai, tenka klausti: "O kaip Dievas prabyla į mus?" Žydų - krikščionių

tradicijoje Dievo žodis pasiekia žmones ilga eile istorinių įvykių, pradedant semitu Abraomu, 1850 metų prieš Kristų, ir iki mūsų laikų per Jėzų Kristų ir jo Bažnyčią. Šitas Dievo prabilimas į žmones suglaustai įrekorduotas Šv. Rašte-Biblijoje. Taigi Dievas davė mums savo žodį, kartkartėmis įsikišdamas į žmonijos istoriją. Tačiau jokie gamtos mokslai, nei istorija, nei archeologija, remdamiesi vien žmogiško proto logiška galvosena, nepajėgs patikrinti ir įrodyti, jog Dievas tikrai kalbėjo, ar kad jis tapo žmogumi Jėzuje Kristuje. Daugiausia, ką žmogaus protas su savo logika gali padaryti, tai tik parodyti, kad apreiškėtosios tiesos yra vertos pasitikėjimo ir tikėjimo. Protą priverčiančių argumentų čia nėra. Yra *ženklų*, kad Dievas kalbėjo "širdis į širdį", bet ne įrodymų. Žmogus turi tik vieną galimybę — ar tai atmesti, ar priimti, arba, kaip vaizdingai sako žymus protestantas teologas Tillich, "šokt stačia galva, kaip į vandenį". Tai yra grynas tikėjimo aktas. Ar tai beprotybė, prietarai? Ar tai verta kultūringo žmogaus? Gyvenimas ir visa pasaulio istorija liudija — tai ne beprotybė, o gili išmintis. Kaip tai?

Šitoks tikėjimas suteikia mums žinių apie Dievą, apie mus pačius, apie pasaulį, apie gyvenimo prasmę ir kaip reikia gyventi. Kartoju — visa to nepatikrinsi, kaip sąskaitų knygas ar kaip vienas ir vienas yra du. Sunkiausia tikėjimo dalis yra ši: nesant protą priverčiančių logiškų argumentų, priimti Dievo žodį dėl jo paties įtakos į žmogaus dvasią (mind) ir širdį. Dievas paliečia tikintįjį kažkokiu paslaptingu būdu ir įgalina jį priimti savo apreiškimą. Jis duoda tartum naujas dvasios akis pamatyti, ausis išgirsti tai, ko anksčiau, neturėdamas tikėjimo, neregėjo ir negirdėjo.

Tokios Dievo malonės veiklos negali išsiaiškinti "psichologuojant". Jo veiklą patiriame tik iš jos poveikių pasekmių, kaip patiriame elektros ar atomo veikimą iš jų pasekmių. Mano galva, sunkiausias dalykas tikėjimui gerai suprasti yra tas, kad jį pradeda ir palaiko Dievo iniciatyva. Žmogui lieka tik tą jo iniciatyvą priimti ar atmesti.

Visa krikščioniškoji tradicija sako, jog tikėjimu žmogus patiki apreiškiančiam Dievui visą save, paveda jam visą savo gyvenimą, *nes pasitiki, kad Dievas negali nei apgaudinėti, nei būti apgaunamas*. Šitoks žmogaus pasivedimas Dievui nėra vien lūpinis jam pataikavimas. Čia įeina įsipareigojimas, nuolatinis pritarimas, nuolatinis "taip" Dievo valiai, jo planams. Jei kada nors savo gyvenime, Juozai, teko Jums pasitikėti kitu žmogumi, nuo kurio tartum nuo plono siūlyčio pakabo Jūsų likimas, kai Jūsų gyvenimas turėjo gerokai pasikeisti, tai Jūs galite šiek tiek nutuokti, kas yra tikras tikėjimas ir pasitikėjimas Dievu. Jis yra tartum šuolis į tamsią bedugnę prarają.

Kažkada skaičiau šitokią sugalvotą apsakymėlį, Aukštos, stačios uolos pakraščiu vaikštinėjo vyras. Staiga slystelėjo koja, ir jis pasileido kristi gelmėn, Beriedant pasisekė nutverti ir visomis jėgomis įsikabinti į plyšyje augusio medžio šaknį. Čia ir pakibo viso jo gyvenimo likimas. Mirtis žiūrėjo į akis. Jis pradėjo šauktis Dievo. Stai ga išgirsta Dievo balsą: "Ar tu tikrai mane tiki?" — "Tikiu", atsiliepė vyras. "Jei tiki, aš pasirūpinsiu išgelbėti tave, bet tuojau daryk tai, ką tau liepsiu — tuojau paleisk šaknį. . ." Jei supranti, Juozai, šio apsakymėlio mintį, tai šiek tiek suprasi, ką reiškia tikėjimas.

Kai iš Evangelijų suskamba Jėzaus "Paleisk. ..", tai reiškia, kad reikia paleisti visus smulkiuosius planelius savo saugumui užtikrinti. "Nesirūpink, ką valgysi, ką gersi, kuo vilkėsi... Visų pirma ieškok Dievo karalystės, o Dievas pasirūpins tavo reikalais. Nebandyk įrikiuoti manęs į savo planus, bet stenkis pats įsirikiuoti į mano planus. .. Susirūpink mano interesais, tai aš pasirūpinsiu tavaisiais..." Jei tai skaitant sukrėtė Tave šiurpas, jei nori tai užmiršti ir pasidairyti kur kitur, kur tokių reikavimų nėra, tai jau bus ženklas, kad pradėjai nujausti, kas yra tikras tikėjimas — besąlyginė kapituliacija Dievui. Tada imsi išgyventi tikrą gyvenimo krizę — ją aiškiai parodo iš baimės drebanti širdis.

Kadangi, Juozai, esate tikintis vyras, tai, be abejo, pasiskaitote Evangelijas. Turėjo kristi į akį ir širdį, kaip Jėzus apkaltina žmogaus savanaudiškumą, kaip jis iššaukia visa, kas mumyse yra gera, puiku, padoru. Jis kviečia žmogų perkelti gyvenimo svorio centrą iš savimylės kalėjimo vienutės į kitą pasaulį, iš egoizmo į broliškumą, iš aistrų į meilę. Reikalauja mylėti ne tik savo draugus, bet ir priešus. Reikalauja tikėti, kad vienintelė ir didžiausia pasaulio galybė yra meilės galybė. Kartą pritarus Jėzui nuoširdžiu "taip", visas Jūsų gyvenimas nebegalės suktis tik apie save ir savo reikalus bei pasitenkinimus. Teks suktis aplink pasaulį, apraišinėti jo žaizdas, padėti mirusiems vėl "įsimylėti gyvenimą", ieškoti dingusių tiesai, meilei, priimti kitų atmetuosius ir pasmerktuosius, palikti toli toli užpakalyje visus savanaudiškus, parazitiškus interesus, kurie tik eikvoja laiką ir energiją. Ar tai nebaisu? Esame kviečiami išeiti iš savęs, kaip išeinama iš griūvančių namų, kur tiek malonių metų praleista ir kur niekada nebesugrįši. Taip yra ir kartą tikru tikėjimu susitikus Jėzų — niekada nebebūsime tie patys žmonės. Būsime nauja karta, dieviškai žmogiška karta, su dieviškai žmogiškomis perspektyvomis ir dieviškai žmogiška laime. "Paleisk! .." Šok stačia galva į Dievo glėbį, nors jo ir nematai. Štai kas yra tikrasis tikėjimas ir kodėl tikima.

Ką dabar sau atsakysi į pradžioje laiško mestą klausimą: kodėl jūs tikite?

■ Popiežius Jonas Paulius II gruodžio 27 d. nuvyko į Rebibbia kalėjimą Romoje, kur jį sutiko apie 500 kalinių, pagerdami plojimais. Kalinių atstovas Luca Onesti padėkojo popiežiui, pažymėdamas, kad jo atsilankymas parodė, jog jie nėra užmiršti, yra kas nors, kas juos myli. Popiežius praleido pusantros valandos, kalbėdamasis su kaliniais. Jie popiežiui padovanojo savo pagamintą kryželį, laivelį ir iš degtukų bei dantų krapštukų sulipintą banjo. Popiežius net 21 minutę kalbėjosi su Mahmet Ali Agca, kuris prieš 2½ metų bandė nušauti Joną Paulių II. Agca, nors yra mahometonų tikybos, priklausė ir pabučiavo žiedą. Popiežius pareiškė, kad jam atleidžia.

Jis apvytlė mano vienuolišką meilę (III)

Vytautas Kasniūnas

Praėjusiame "Laiškų lietuviams" numeryje rašėme apie pasikalbėjimą su buvusia vienuole, kai ji, būdama aštuntoje gimnazijos klasėje, jausdama didelį religingumą, ėmė ieškoti gilesnės gyvenimo prasmės.

Janinai ruošiant sumuštinį ir kavą, aš sunešiau iš valgomojo kambario po vakarienės paliktus indus, paruošiau stalą. "Paryčiais lapus rasotus šluosto saulės spinduliai" — ji, virtuvėje dirbdama, deklamavo Tilvyčio eilėraštį.

— Vis paryčiais, trečius gaidžius išgiręs, patvoriais šlitinėdamas namo pareisiu, ankstyvuosius pusryčius pavalgysiu, — atsakiau, prisiminęs kažkur skaitytus žodžius.

— Aš tau sakiau, o dabar kartoju, jog man atrodo, kad aš tave seniai pažįstu, tartum būtum mano nuoširdus ilgų metų draugas, — kalbėjo Janina, nešdama į stalą ankstyvuosius pusryčius.

— Ir kad vienas kitą labai draugiškai mylime...

— Skaičiau kunigo Vaišnio labai įdomų ir vertingą straipsnį apie draugystę ir meilę, jog be meilės negali būti draugystės. Mano draugė, šio buto savininkė, taip susidomėjo šiuo straipsniu, kad ji ta tema kalbėjosi su daugeliu, visiems pritariant tam pasakymui.

— Mes žodžiui "meilė" skiriame labai siaurą, siaurutėlį apibrėžimą, neišplėsdami sąvokos turinio nusakymo, užsidarydami į mūsų liaudies dainų skrynelę, kur dainuojama apie klėteles, rūtų vainikėlį, mėnesieną, merguželės-bernuželio meilę.

— Tokią meilės sampratą, kiek aš patyriau, tada turėjo ir Andrius. Tai buvo įvaizdi meilė be draugiškumo.

— O gal tada jis, pagautas kvaitulio, paveiktas alkoholio, nesusivaldė ir...

— Tas "ir" buvo lyg kertinis mano naujo rūmo statybos akmuo. Juk teisingai sakoma: "Į ką jaunas įprasi, tą ir senas rasi". Ištikimybė jam buvo tik progų neturėjimas.

— Ar niekados gyvenime nesigailėjai taip padariusi?

— Niekados!..

— Ir dabar?

— Ką dabar turiu ir išgyvenu — visai kita istorija.

— Kas galutinai paveikė pasirinkti pašaukimo kelią?

— Mes, gimnazistės, pirmiausiai perskaitydavome uždraustas knygas. Tokia uždrausta knyga buvo ir Vinco Mykoloičio - Putino romanas "Krizė". Po kurio laiko sužinojau, kad tai buvo tik dėl vieno puslapio, kurį vėliau, radusi laikraštyje, išsikirpau. Tą puslapį aš tada tiek daug skaičiau, kad net atmintinai buvau išmokusi. Tai ištrauka iš Viktutės ir Sargenio pasikalbėjimo. Paimk ir atidžiai perskaityk, — padavusi tą lapą, paprašė, — kai kur aš pabraukiau raudonai.

— "Moteris — kurtizanė neva valdo paikinančius ją vyrus, bet faktinai pasilieka *apgailėtina jų vergė*, nesugebanti duoti gyvenimui nieko pozityvaus, net nė savo egzistencijos doru darbu aprūpinti. Aš *esu, pone Petrai, moteries išsilaisvinimo šalininkė, tik ne išsilaisvinimo iš kiekvienam žmogui privalomų darbo, dorovės, savigarbos ryšių, bet iš tos vergovės, kuri yra pridengta haremišku moteries adoravimu*. Moteris turi išsivaduoti iš viso to, kas daro ją pasyvią tinginę arba plėšrią smaguriautoją — iš viso to, *kas verčia ją savo grožiu spekuliuoti, o spekuliacijai nepavykus, arba jaunystės žavesių lobiui išsisėmus, žūti purve ir paniekinime*. Aš noriu, kad išsivaduojanti moteris pelnytų sau vietą gyvenime *doru darbu*, kad ji taptų vertingas visuomenės ir tautos pažangos veiksnys, kad ji išauklėtų savyje tokią savigarbą, jog su panieka atstumtų visus pataikautojų mėginimus saldžiais žodžiais, *komplimentais ir prabanga ją pavergti, išnaudoti ir paskui numesti, kaip išrūkytą papirosą*."

Sargenis surimtėjęs klausė tos kalbos ir

drauge stebėjo pasikeitusią, įsikarščiausią Viktorę. Užkaitę veidai, spindinčios akys, nuo aukštos kaktos į viršų nužerti plaukai, pasitikėjimas savo idėjomis puošė ją kažkokiu tauriu heroišku grožiu. Ji kalbėjo visai nepaisydama pozų, nesirūpindama...

— Dabar taip madingą Amerikoje "moters išsilaisvinimą" Viktorė galėtų nuvesti tikru keliu, — perskaitęs pasakiau. — Ir tu, kaip Viktorė, pasakodama savo išgyvenimus, "pasipuošusi kažkokiu tauriu heroišku grožiu".

— Be komplimentų, prašau! Mane gąsdino žodžiai: haremas, paniekinimas, pavergimas, išnaudojimas. Perskaitytas romanas mane paskatino dar labiau gilintis ir ieškoti, jei taip galėčiau pavadinti, "išsilaisvinimo" religiniuose skaitymuose. Brolio bibliotekoje, kur buvo gausu knygų vokiečių kalba (o aš, kaip ir brolis, buvome geri germanistai), radau vysk. V. Padolskio parašytą knygą apie "Šventą Teresę Vaikelio Jėzaus". Pirmą kartą ją perskaičiau labai greitai — ryte praričiau. Iš džiaugsmo net pravirkau. Antrą kartą skaičiau palengva, neskubėdama, pabraukdama kai kurias mintis, nusirašydama į savo dienoraštį. Brolis man surado daugiau literatūros vokiečių kalba.

— Norėjai būti karmelite? Bet juk Lietuvoje, rodos, nebuvo karmeličių vienuolyno?

— Susirašinėčiau su Olandijos, Vokietijos, Prancūzijos vienuolynais, prisipirkau žodynų, įvairių kalbos mokymosi knygų ir degte degiau būti karmelite, šventosios Teresėlės sekėja.

— Atrodo, kad tavo gyvenimo lūžis įvyko staiga?

— Įvykis ir išgyvenimas su Andriumi buvo lyg gyvenimo dramos veiksmo užuolaidos atidengimas. Pirmame veiksmė aš buvau pagrindinė veikėja, ieškanti tikrosios, pastovios, amžinos meilės. Antrame veiksmė buvau Putino romano "Krizės" Viktorė, pasipiktinusi esama gyvenimo aplinka, kur vyrai garbina moteris kurtizanes. Trečiame veiksmė aš buvau vienuolė karmelite, šv. Teresėlės sekėja. Ketvirtas veiks-

mas labai dramatiškas. Aš apsisprendžiau stoti į karmeličių vienuolyną. Mane žavėjo vienuolių uždaras gyvenimas, išsižadėjimas savęs, pasiaukojimas Amžinai Meilei, kieta ir žiauri tvarka, sunkios regulos. Brolis, jo draugai kunigai ir vienuoliai, ypač jėzuitai, nepatarė vykti į kituose kraštuose esančius vienuolynus, bet pasilikti savame krašte. Mano įrodinėjimai, kad aš, kada nors grįžusi, įsteigsiu karmeličių vienuolyną Lietuvoje, jų patirtimi, buvo neįgyvendinama svajonė.

— Todėl tu ir likai tik "buvusi vienuolė", kai nepavyko įstoti į karmeličių vienuolyną?

— O ne! Aš pasirinkau vienuolyną, įstojau, bet nepritapau, nes buvau karmeličių įsitikinimo ir tapsėjau lyg juoda varna tarp spalvingų, baltų balandžių.

— Todėl ir išstojai iš vienuolyno?

— Ne, ne, aš neišstojau, aš buvau priversta su vienuolynu nutraukti ryšius. Bet apie tai vėliau.

— Nesuradai laimės, apsigylei vienuolyno gyvenimu?

— Oi ne! Aš buvau laiminga, neapsivyliau, nes seselės vienuolės mane priėmė tokią, kokia buvau. Aš nepritapau, nes ieškojau, troškau kitų regulų, kitos tvarkos, bet visa tai nemažino mano laimės troškimų. Kiekviena gali suveržti savo kūną diržu laisviau ar stipriau, nesislėpdama nuo kitų, bet dvasiniams polėkiams išorinių varžtų nėra, ir jų niekas nemato.

— Aš klausau tavo pasakojimų ir nesusigaudau. Jauna, graži, gabi gimnazistė apsigylei meile, keršydama ar pagąsdindama bernelį nevidoną, stoja vienuolynan.

— Kuriuo keliu ateina pašaukimas, mums nežinoma. O jeigu jis ateina ir tavo minėtu keliu — nieko bloga, tik gera, jei pašauktoji suranda laimę. Aš gi niekam nekeršijau, negąsdinau, neprikaišiojau. Tai buvo tik man parinktas gyvenimo kelias, vedęs į vienuolyną. Aš sakiau, kad, prieš įstodama į vienuolyną, gavau daug laiškų iš Andriaus. Jis prisipažino mane mylįs, rašė, kad be manęs jis nemato sau gyvenimo

ateities, atsiprašinėjo, prisiekinėjo ištikimybę.

— Tu jam rašei?

— Tik vienui vieną ilgą laišką, daugiausia cituodama žodžius iš šv. Teresėlės autobiografijos. Rašiau, kad savo meilę ir gyvenimą paskyriau Jėzui, jam pasiaukojau, išsižadėdama trumpos valandėlės, gyvenime sutiktos meilės, kuri suliepsnoja ir greitai perdega.

— Ar tau nebuvo gaila jo? Turėjai jam atleisti visus nusikaltimus. ..

— Taip jau gyvenime yra, kad paskutinioji meilė pralenkia prieš tai buvusias. Pasirinkus Jėzų savo sužadėtinį, mano meilė Jam buvo labai gili.

— Ir taip pasmerkusi Andrių, kaip Pilotas nusiplovusi rankas, kad nesijaustum kalta, jo išsižadėjai, — garsiai nusijuokiau ir išgėriau vyno.

— Aš Andriaus nepasmerkiau, kaltybių nereikėjo plauti "pilotišku" vandeniu, bet paprasčių paprasčiausiai suradau amžiną meilę. Ir viskas! Į sveikatą! — paėmusi vyno taurę, sumušė su manąja.

— Nutraukei su Andrium ryšius, lyg nieko nebūta...

— Taip, nutraukiau fizinius ryšius, bet dvasiniai pasiliko ir palengva blėso, man stengiantis juos gesinti.

— Aš norėčiau tave matyti jaunimo, studentų vasaros stovyklose, nes tavo išgyvenimai gal ne vieną nuvestų kilnių pašaukimų keliu.

— Abejoju... Aš dabar esu slapukė. Kartais slepiuos nuo savęs. Kaip kiškis, visko baiminuos.

— Tu taip gražiai kalbi apie pašaukimą, apie vienuolyną. ..

— Apie gyvenimą vienuolyne aš tau tik trumpai užsiminiau. Bet jame išgyventos dienos yra mano gyvenime pačios laimingiausios, gražiausios, prasmingiausios. Norėčiau, kad tokią laimę surastų kiekviena moteris, kiekviena mergaitė. Moters amžiaus vidurkis per septyniasdešimt metų. Iš tų ilgų metų kiekviena mergaitė, baigusi gimnaziją, turėtų vienus metus praleisti vienuolyne. Tai būtų prasmingi metai, pasi-

ruošimas tolimesniam gyvenimui, o gal ir pašaukimo suradimas.

— Ar vienuolynai priimtų tokias tarias vienuoles?

— Pirmiausia vienuolynai tokioms mergaitėms turėtų paruošti specialią programą. Tėvai, kurie padeda mergaitėms, siekiant aukštojo mokslo, turėtų padėti ir čia. Tokiu būdu atsirastų daugiau mergaičių, kurios norėtų pasilikti vienuolyne, bet ir nepasilikusios geriau pasiruoštų ateities gyvenimui. Galėtų į tokią metinę mokyklą (ar kitu vardu pavadintą) įstoti ir universitetą baigusios. Jeigu atrodytų metų laikotarpis per ilgas, pradžioje galėtų bandyti praleisti vienuolyne kokius du mėnesius, vasaros atostogas.

— Ar esi tuo klausimu kalbėjusi su tėvais, turinčiais mergaičių?

— Kiek mano — slapukės sąlygos leidžia, taip, esu kalbėjusi, ir daugelis labai karštai pritarė. Tuo reikalu reikia rašyti spaudoje.

— O dabar eikime prie tavo pažadėtos visuotinės išpažinties, kaip tu tada vienuolyno sode pasakei, jog esi vienuolė be vienuolyno, žmona be teisėto vyro ir šeimos, motina be savo vaiko ir apvilta savo vienuoliškos meilės.

— Gerai, papasakosiu, bet pirmiausia noriu pasakyti, kas buvo mano gyvenimo globėja, kelrodė. Perskaičiusi įvairias knygas apie šv. Teresėlę, jos autobiografiją, pasirinkau ją savo globėja ir visuose savo gyvenimo sunkiuose reikaluose vis susilaukdavau jos pagalbos. Prieš mirtį Teresėlė prižadėjo suvargusiom žemėn berti rožių žiedus. Kartą aš buvau pakliuvusi į didelę bėdą — man labai skubiai reikėjo pinigų. Meldžiau Teresėlės pagalbos. Staiga pamaciau saulės spindulio apšviestą mažą metalo dalelę. Besimelsdama priėjau, nekreipdama į tai daug dėmesio. Po kelių žingsnių pagalvojau, kad gal Teresėlė man numetė rožės žiedą. Blizgantis metalas buvo tarp pakelės laukinių gėlių. Aš jį paėmiau. Tai buvo didelis sidabrinis pinigas. Koja paraususi, radau dar daugiau sidabrinių ir keletą auksinių pinigų, kryželių ir reteželių. Po to,

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

GROK JURGELI!

Profsajungų ir Statybininkų kultūros rūmuose Kaune gruodžio mėnesį vyko įprastinės Lietuvos kaimo kapelų šventės "Grok, Jurgeli", renginiai.

Konkursuose dėl šventės laureatų vardo dalyvavo 26 kaimo kapelos ir tiek pat liaudies muzikantų iš Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Alytaus, Palangos miestų, Joniškio, Ukmergės, Jurbarko ir kitų Lietuvos rajonų. Geriausi meno saviveiklos vienetai surengė koncertus sporto halėje.

kokiam nors reikalui esant, vis meldavausi ir prašydavau šv. Teresėlės pagalbos. Turiu pripažinti, kad ji visuomet vienokiu ar kitokiu būdu man "numesdavo rožę".

— Išmokyk ir mane melstis, o rastus pinigus pasidalinsim. . .

— Tu nori mane pašaipiai įgelti, bet aš tau padovanosiu šv. Teresėlės paveiksliuką su malda, kurią dabar tau paskaitysiu: "Mažoji Jėzaus gėlele, šv. Terese, švenčiausios Jėzaus Širdies džiaugsmo ir mylimoji švenčiausiosios Mergelės Marijos dvasios dukrelė, melski už mus ir suteik mums savo "rožių lietaus". Išprašyk mums reikalingų malonių, kurių pasitikėdami laukiame iš Jo gerumo, kad įvyktų tavo noras gera daryti žemėje. Amen".

— Amen! .. Ačiū už paveiksliuką ir malda, kurią išmoksiu, o dabar leisk pasišildyti kavos. Po to noriu išgirsti tavo gyvenimo istoriją.

ŠOKĖJŲ KONKURSAS

Latvijos sostinėje surengtas įprastinis pramoginių šokių konkursas "Rygos ruduo — 83". Čia šoko aukščiausios klasės šokėjų poros iš Maskvos, Kijevo, Leningrado, Talino ir Kauno.

Absoliučiai geriausia pripažinta kauniečių pora — "Sūkurio" šokių vieneto atstovai E. Milušauskaitė ir A. Madzeliauskas. Prizines vietas taip pat iškovojo sūkuriečiai I. Oksaitė ir J. Aleksandravičius. Parodomuosius šokius pašoko konkurso garbės svečiai — Jūratė ir Česlovas Norvaišos.

ŠIMTAMETĖ MUZIKOS MOKYKLA

1883 m. Rokiškyje buvo atidaryta "Grafiškoji muzikos ir giedojimo mokykla". Jai vadovavo Prahos konservatorijos auklėtinis Rudolf Lyman. Šioje mokykloje mokėsi kompozitoriai J. Tallat-Kelpša, J. Gruodis, M. Petrauskas ir kiti.

Rokiškio kultūros namuose įvyko vakaras, skirtas muzikos mokyklos jubiliejui. Šventėje dalyvavo kompozitorius K. Kavėckas, profesoriai J. Gaudrimas ir A. Juozėnas. Buvo atvykę daug svečių iš daugelio Lietuvos miestų ir rajonų.

DAR APIE STELMUŽĖS AŽUOLA

Ši Lietuvos ažuolų ažuola žino gamtą mylintys žmonės ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų. Savo drūtumu, senumu ir turtinga istorine praeitimi Stelmuzės ažuolas pats savaime išgarsėjo. Platų atspindį jis rado ir rašytojų, poetų, dailininkų kūryboje.

KIEK SAULĖ SPINDI LIETUVOJE?

Saulė žydriame Lietuvos danguje mato truputį mažiau nei pusė viso galimo laiko (apie 43-44 procentus). Daugiausia saulės spindulių gauna Lietuvos pajūris. Pajūryje vidutiniškai per metus saulė spindi beveik 150 valandų ilgiau, kaip rytinėje Lietuvoje. Nidoje saulė per metus spindi 1908 valandas, Palangoje — 1836, Kaune — 1790, Vilniuje — 1673 valandas. Kai kuriais metais saulė spindi ilgiau. Pavyzdžiui, 1976 m. Nidoje saulė spindėjo 1876 valandas (atsitiktinai valandos sutapo su metais). 1980 m. — tik 1617 valandų, t.y.

350 valandų mažiau. Daugiausia saulėtų valandų Lietuvoje yra gegužės - rugpjūčio mėnesiais, kada saulė spindi vidutiniškai per mėnesį po 200-300 valandų. Tamsiausias mėnuo yra gruodis. Vidutiniškai ši mėnesį saulė spindi tik 28 valandas. Saulėčiausias birželis. Ši mėnesį saulė spindi net 256 valandas. Lietuvoje vidutiniškai 106 dienas saulė būna pasislėpusi už debesų.

Gili medžio senatvė pakirto jo sveikatą. Puikavęsis didingu savo grožiu, senolis kažkada prarado savo viršūnę. Atsirado didžiulė drevė, pradėjo trūnyti kamienas, retėti ir džiūti šakos. Ant kamieno ėmė augti įvairūs medeliai. Drevėje buveinės patogiai įsitaisė žvėreliai, paukščiai ir vabzdžiai. Atsirado reikalas ažuolą gelbėti.

Pirmą kartą pokario metais Stelmužės ažuolas buvo konservuotas 1955 m. Metams bėgant, drevėje vėl atsirado puvenų, vietomis prakiuro skarda, kuria buvo užlopytos žaizdos. Pagal paminklų konservavimo instituto darbuotojų specialiai paruoštą projektą, 1979 m. Stelmužės ažuolas vėl buvo konservuotas. Visas nesveikas jo vidus išvalytas, išskobtas ir dezinfekuotas specialiais chemikalais. Atsiradusios angos buvo užlopytos varine skarda. Drevė apsaugota nuo atmosferinio vandens. Viršutinės šakos su liemeniu sutvirtintos metaliniu lanku. Trys apatinės didžiulės šakos paremtos mediniais ramsčiais. Sutvarkyta ir ažuolo aplinka.

Restauratoriai aplink ažuolą, kiek toliau nuo kamieno, įrengė lentelėmis išklotą ovalų taką, kuriuo galima vaikščioti ir iš arčiau apžiūrėti šio senelio ažuolo gumbuotą liemenį. Iki šio tako prieinama mediniu liepteliu. Aplink medį paliktas nadingas žemės plotas šaknų ir liemens augimui.

Pastangas apsaugoti šį senelį ažuolą ne visi įvertina ir gerbia. Vieną vasaros dieną iš Ignalinos atvažiavo du autobusai ekskursantų. Prižiūrėtojos labai įdomiai papasakojo apie ažuolą, bet nė žodžio nepasakė, kaip reikia elgtis prie gamtos paminklo. Smalsuoliai, perėję už takelio ribų, sėdosi ant ažuolo kamieno gumbų, fotografavosi. Atsirado norinčių turėti ką nors atsimini-

mui. Jie įžūliai luposi po gabaliuką ažuolo žievės. Ant ažuolo kamieno išpjaustė įvairių vietovių vardus, čia pabuvojusių ir įsiamžinusių pavardes ir datas. Už medinio tako ribų, aplink ažuolo kamieną, buvusi išpurenta žemė suplukta lankytojų kojomis. Kažkas išdraskė prie ažuolo šaknų esantį tinklėlį, kuriuo buvo uždengta anga.

Paminklų konservavimo institutas siūlo, kad Stelmužės ažuolas būtina aptverti tvirta ir skoninga tvorele. Juk arčiau prie ažuolo prieiti yra nesaugu. Didžiulės, jau nebetvirtos ažuolo šakos, stipriau vėjo suduotos, gali lūžti nuo kamieno ir atnešti netikėtą nelaimę. Reikia iškabinti taisykles, kaip dera elgtis prie seniausio Lietuvos ažuolo — gamtos ir istorijos paminklo.

APIE M. K. ČIURLIONĮ JAPONIJOJE

Japonijos leidykla *Chibonsia* išleido daugiatomę pasaulio meno enciklopediją. Joje paskelbtas didelis straipsnis apie dailininką ir kompozitorių M. K. Čiurlionį. Straipsnio autorius, Japonijoje veikiančio M. K. Čiurlionio draugijos prezidentas, Itiras Katas. Tai pirmas tokios paskirties straipsnis, pasirodęs rytų kraštuose išleistame enciklopediniame leidinyje, išspausdintame hieroglifais.

MAŽOSIOS KNYGUTĖS

Lietuvoje yra nemažas būrys knygų bičiulių besidominčių mažąja knygute. Pirmąsias mažąsias knygutės 194x62 mm dydžio 1468 m. išspausdino J. Gutenbergo mokinyš P. Šeferis. Šios mažosios knygutės, ypač karo metu, buvo paplitusios tarp karių.

Lietuvoje knygų bičiuliai, besidomintys mažosiomis knygomis, susibūrė į sekciją, kuri veikia prie Lietuvos knygų leidyklos. Jai vadovauja Vilniaus V. Kapsuko universiteto vyresnysis dėstytojas, poligrafijos meno propaguotojas V. Užtupas. Sekcijos nariai jau surengė keletą parodų iš savo asmeninių rinkinių.

Mažąsias knygas leidžia ir "Vagos" leidykla. Kauno K. Požėlos spaustuvėje išspausdinta mažųjų knygų leidinys — aforizmų rinkinys "Versmių versmė".

LIETUVIŲ MUZIKOS KONSERVATORIJA

Vilniaus universiteto Mokslinėje bibliotekoje saugomi 1917-1920 m. išleisti gaidų rinkiniai "Kanklės", kurių leidėju nurodyta "Lietuvių muzikos konservatorija" Bostone. Pradėjus domėtis šia Bostono lietuvių konservatorija, duomenų apie ją aptikta dokumentuose ir spaudiniuose. Nustatyta, kad konservatorijos pradžia — 1907 m. Čikagoje. Ši konservatorija veikė ir kituose Amerikos miestuose: Bruklinė, Niujorke ir ilgiausiai Bostone. Iki 1925 m. joje mokėsi daugiau kaip 4000 asmenų, daugiausia lietuviai, bet lankė ir kitų tautybių žmonės.

Vilniaus universiteto Mokslinėje bibliotekoje saugomas vienas diplomai, kuris išduotas Lietuvių muzikos konservatorijos Bostone Krisiui Žemaičiui, baigusiam šioje konservatorijoje choro vedėjų klasę. Diplomai pasirašytas Miko Petrausko, "Lithuanian Conservatory of Music Director". Tie patys žodžiai ir išblukusiame antspauode, kurio centre yra kanklės.

M. Petrauskas, 1924 m. vykdamas į Lietuvą ir tikėdamasis čia apsigyventi, planavo Kaune atidaryti ir savo muzikos mokyklą — konservatoriją. Norėdamas sudominti visuomenę ir suburti didesnę būrį lankytojų, 1925 m. sausio mėn. "Lietuvos žiniuose" išspausdino du straipsnius apie konservatorijos veiklą JAV.

M. Petrausko konservatorijoje mokslas buvo suskirstytas ne kursais, o pakopomis — laiptais. Kiekvienas laiptas turėjo tam tikrą kiekį dalykų. Pirmasis laiptas — choro vedėjas, antrasis — choro ir orkestro vedėjas, trečiasis — muzikos mokytojas, ketvirtasis — dailininkas. Taigi minėtas K. Žemaitis baigė pirmąjį skyrių arba "laiptą".

"Lietuvių muzikos konservatorija" nebuvo aukštoji mokykla šiandienine prasme, bet vis dėlto ji suvaidino žymų vaidmenį, nes, anot M. Petrausko: "L.M. konservatorija darė didelės įtakos besiauklėjančiai mūsų jaunomenei JAV. Jaunimas ieškojo progos pasilavinti muzikos mene, ir, žinoma, daugeliui dar tiko tai, kad buvo įsteig-

ta lietuvių ir kūrė lietuviškos krypties meną'.

VĖŽIŲ GAUDYNĖS

Lietuva nuo senų laikų buvo garsi plačiažnypliais vėžiais. Ir šiandien Mokslų akademijos Zoologijos instituto Gamtos apsaugos darbuotojų pastangomis Lietuvos vandenyse vėžių ištekliai po truputį gausėja. Vėžiavimo metas prasideda nuo liepos 15 d. ir baigiasi lapkričio 1 d. Per parą kiekvienam žvejui mėgėjui leidžiama sugauti iki 50 suaugusių vėžių.

Senais laikais įspūdingiausia vėžiauti būdavo šeštadienio vakarais. Žmonės, baigę sunkius savaitės darbus, paruošdavo vėžiams masalą. Sutvarkydavo gaudymui skirtus įrankius, pasiimdavo maisto. Jei arti nebūdavo vėžingų ežerų ar upių, sėsdavo į ratus ir važiuodavo toliau. Nuvykę į vietą, kurioje būdavo vėžių, įleisdavo bučius arba semtukus į vandenį. Pakrantėje prasidėdavo šokiai: jaunimas šokdavo ir dainuodavo, vyresnieji šnekučiuodavosi ir krėsdavo įvairius pokštus. Po kiekvieno šokio eidavo prie upės ar ežero vėžių iš samtuko ar bučių išimti. Sugautus pirmuosius vėžius čia pat virdavo ir vaišindavosi. Po pirmųjų vaišių šokiai ir žaidimai tęsdavosi. Bučiai ir samtukai būdavo tikrinami iki aušros. Ypač gerai būdavo vėžiaujaama baigus laukų darbus, norint po sunkių darbų pailsėti. Žmonės pasakoja, kad seniau vėžiai būdavo didesni nei dabar. Tada mažesnių negu 15-18 cm ilgio vėžių nevirdavo, o parsivežę namo suleisdavo į sodybose esančius tvenkinius. Vėžius su mažomis žnyplėmis paleisdavo atgal į vandenį, nes mažesnes žnyples turi patelės. Žinoma, šiais laikais Lietuvos vandenyse vėžiauja įvairūs atklydėliai iš rytų ir jie nekreipia dėmesio į vėžių dydį. Jiems rūpi ko daugiau jų sugauti ir pasivaikinti. Taip elgiantis ir vėl Lietuvos vandenyse išnyks vėžiai. Užsimirš seni vėžiavimo papročiai.

DRŪKŠIŲ EŽERAS

Pačiame šiaurės rytų Aukštaitijos pakraštyje mėlynuoja didžiulis 3500 ha Drūkšių ežeras. Jo vardas jau minimas XI am-

žiaus pradžioje, kai daugiau kaip 20 ha ploto Pilies saloje Polocko kunigaikštis Brečislavas pastatė pilį ir gyvenvietę. Salą su krantu sujungė dviem tiltais, kuriu samantus polius galima dar ir šiandien pamatyti ežero dugne. 1514 m. Žygimantas Senasis ežero saloje pastatė medinę bažnyčią. 1655 m. bažnyčią ir pilį užgrobė švedai ir sudegino. Salos gyventojai persikėlė į krantą ir pasistatė trobas. Nuo to laiko atsirado Drūkšių miestelis.

Neaprépiamo ir nepakartojamo grožio Drūkšių vandenų platybės atsiveria nuo Vilkaragio ir Šaškų viršukalnių. Maironis šio amžiaus pradžioje apie šį kraštą eilėraštyje "Ant Drūkšių ežero" taip rašė: "„Tekėjo mėnuo. Iš kalnų žiedai kvepėjo jazminų, žavėdami jausmus“.

KLASTOJAMI PERVEŽIMO DOKUMENTAI

Rokiškio bandomojoje žemės ūkio mašinų gamykloje, patikrinus 92 važtaraščius ir kelionės lapus, rasta teisingai užpildyti tik du dokumentai. Pervežta 265 tonos krovinių, o užrašyta 399 tonos. Dėl neteisėtai padidintos krovinių apyvartos, susidarė sąlygos nurašyti nemažai benzino.

L. Giros kolūkyje nelengva buvo surasti važtaraščius, patvirtinančius, kiek pervežta krovinių. Kolūkio atsakingiems asmenims teko gerokai pavargti, beieškant pervežimo dokumentų. Ir kaipgi nepavargsi, jei vienas važtaraštis pas buhalterį, kitas — pas statybininkus, o trečias pas inžinierius. Kai tokia tvarka, ne taip paprasta kolūkio vadovams tikrinti krovinių pervežimą. Tik 8 kelionės lapuose užrašyta, jog krovinių apyvarta sudaro 5959 tonkilometrus, o iš tikrųjų ši apyvarta dvigubai mažesnė.

Vairuotojai patys sau šeiminkauja. Kur sumano, ten ir važiuoja. Pavyzdžiui, Eimutis Buckus ir Edvardas Mačieža vežė krovinį į kaimyninę Latviją, į Jakbpilį. Iki šio miesto tik 110 km, bet kelionės lapuose užrašyti dvigubai didesni atstumai. Kolūkio vyriausias inžinierius R. Kilas, atsakingas už transporto darbą, užuot patikrinęs, ar dokumentai surašyti teisingai, lengva ranka pasirašo už nepervežtus krovinius.

SKUBATE Į TRAUKINĮ - NELIPKITE Į LIFTĄ!

"Tiesoje" rašoma: "Ir lyg tyčia reikėjo mums užstrigti Kaune, Partizanų gatvės 138 -ajame name. Kilome į viršų tik trise, taigi liftas nebuvo perkrautas, bet staiga kažkas klektelėjo — ir nė iš vietos. Nuspaudžiame kabinos sienelėje esantį specialų mygtuką.

— Pagalbos skyrius klauso. Kas atsitiko? — pasigirsta malonus jaunas balsas.

— Įstrigome.

— Kokiame aukšte?

— Rodos, tarp šešto ir penkto.

— Laukite.

Menkas malonumas būti mažame narvelyje, bet reikia — pats durų neatidarysi. Po pusvalandžio nuspaudžiame vėl mygtuką.

— Pavėluosime į traukinį, — guodžiamės.

Ir čia išgirstame:

— Skubate į traukinį—nelipkite į liftą.

Ką gi, laukiame. Pagaliau atskubėję du vyrai mus išlaisvina. Apie traukinį jau nebegalvojame".

TIKRINTOJAI BILIETAIS NESIDOMĖJO

"Tiesoje" rašoma, kad, važiuojant Kau-no autoparku autobusu Žagarė - Kaunas iki Joniškio, Žagarėje įlipo 30 keleivių. Pini-gus mokėjo visi, tik bilietų negavo. Netoli Joniškio į autobusą įlipo tikrintojai. "Na, dabar tai bus!" — pasakė kažkas iš keleivių. Buvo . . . pokalbis apie orą ir kitus dalykus.

Joniškyje keleiviai išlipdami užsiminė, kad nedavė bilietų. Tikrintojai nustebę, o vairuotojas pareiškė: "Užmiršau".

■ Privalomos šventės JAV-se vyskupų konferencijos paliktos šešios: Nauji Metai, Į Dangų Žengimas, Marijos į Dangų Ėmimas, Nekaltas Prasidėjimas, Visų Šventė ir Kalėdos. JAV-se nebus privalomos pareigos dalyvauti Mišiose Šv. Juozapo dieną, Šv. Petro ir Povilo dieną, Trijuose Karaliuose ir Dievo Kūno dienoje. Naujasis Bažnyčios teisyas linkęs ir šias dienas daryti privalomomis šventėmis, bet buvo palikta teisė krašto vyskupams daryti galutinį sprendimą. JAV-bių vyskupai šių keturių dienų nepadarė privalomomis šventėmis.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas—PROF. PETRAS JONIKAS

KELETAS KALBOS TAISYMŲ

abuojas — nevertotinas reikšme "abejingas". Kai kurie mūsų rašytojai ir žurnalistai mano, kad *abuojas* reiškia tą patį, ką *abejingas*, o *abuojumus* reiškia *abejingumą*, bet tai yra didelis nesusipratimas. Būdvardis *abuojas* yra senas lietuvių ir baltų kalbų žodis. K. Būgos nuomone, jis yra sėliškos kilmės. Dabar šitas žodis užtinkamas rytų aukštaičių ir kai kurių dzūkų tarmėse, artimesnėse buvusių sėlių teritorijai. Šiose tarmėse žodis *abuojas* reiškia "piktą, įžulų, įkyrų, nedorą, nepakenčiamą, bjaurų". Štai keli pavyzdžiai, paimti iš rytų aukštaičių šnekamosios kalbos: *Mūsų jautis abuojas — saugokis* (Rokiškis). *Jo pati labai abuoja — keikiasi, vaikus muša* (Svėdasai). *Toks abuojas vaikas pasidarė — visą dieną burzgia ir burzgia* (Utena). *Koks abuojas kelias rudenį* (Labanoras).

Tokia pat reikšmė šį žodį vartoja ir Tumas-Vaižgantas (rytų aukštaitis). Minėtoje tarmėje tą pačią reikšmę turi ir bevardė būdvardžio giminė, pvz.: *Čia man abuoya — negaliu gyventi* (Alanta). *Šiandien lyja, purvas — keliauti abuoya* (Palūšė). Ši reikšmė būdinga ir iš minėtojo būdvardžio išvestiems daiktavardžiams — *abuojybė, abuojystė, abuojumas*, pvz.: *Abuojybė, ne darbas, kai šalta miške* (Tauragnai).

Tad iš gyvosios žmonių kalbos pavydžių šio žodžio reikšmė labai aiški, bet mūsų raštijoje vis galima užtikti tokių pasaky-

mų: *Per didelis mūsų abuojumas* (= *abejingumas*) *lietuviškiems reikalams. Jis tam dalykui visiškai abuojas* (= *abejingas*).

ačiū ir *dėkui* yra sinonimai. Jie abudu yra vartotini, nors jų kilmė nelabai aiški. Įprasta teigti, kad jie yra skoliniai iš gudų kalbos. Šiuo klausimu plačiau yra rašęs V. Urbutis savo straipsnyje "Dabartinės baltarusių kalbos lituanizmai" (*Baltistica*, V/1/, p. 49). Jisai sako, kad *dėkui* yra atkeliavęs iš gudų, bet *ačiū* gūdai galėjo pasiskolinti iš lietuvių. Net ir K. Būga prisipažino, kad jam dar nėra aiški šių žodžių kilmė.

Užtat, kam nors dėkodami, galime sakyti *ačiū* arba *dėkui* — kaip kam labiau patinka. Tačiau nebūtų gera sakyti *didelis ačiū* arba *didelis dėkui*, nes tai yra vertiniai iš rusų kalbos. Kai jaučiamės nepaprastai dėkingi, tą savo dėkingumą galime išreikšti, kartodami prievieksmį: *labai labai ačiū* arba *labai labai dėkui* (kablelio tarp tų dviejų "labai" nereikia).

Čia, išeivijoje, labai dažnai mūsų tautiečiai pasako: *ačiū labai! dėkui labai! dėkoju labai!* Atrodo, kad tai yra svetimų kalbų įtaka: anglų *thank you very much, thanks a lot*; vokiečių *danke sehr, danke schoen*; prancūzų *mercy beaucoup* ir t.t. Lietuvis, nepaveiktas svetimų kalbų, atrodo, visuomet pasakytų: *labai ačiū, labai dėkui, labai dėkoju*.

aerodromas ir *aerouostas*. Šių žodžių reikšmę *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* (Vilnius, 1972) taip aptaria: *aerodromas* — vieta lėktuvams pakilti ir nusileisti; *aerouostas* — aerodromas su visais įrenginiais ir specialiomis tarnybomis. Tad iš šio aptarimo atrodo, kad didžiųjų miestų aerouostus (ypač tarptautinius) vadinti aerodromais nebūtų didelis nusikaltimas, bet mažiukus aerodromus (ypač kur pakyla ar nusileidžia tik daugiausia privatus maži lėktuvėliai) netiktų vadinti aerouostais.

ant (prielinksnis) nevertotinas, reikšiant: 1. vietą, kurioje kas vyksta: *Ant gatvės* (= *Gatvėje*) *buvo daug žmonių. Ant kiemo* (= *Kieme*) *žaidė vaikai. Mokytojas*

liepė rašyti tik ant vienos lapo pusės (= vienoje lapo pusėje).

2. veiksmo priemonę: *Jis labai gražiai groja ant smuiko* (= smuiku). *Su tuo nebyliu mudu susikalbame ant pirštų* (= pirštais). *Bandymai atliekami ant jūrų kiaulyčių* (= su jūros kiaulytėmis).

3. veiksmo pobūdį: *Šią savaitę aš dirbau ant dviejų pamainų* (= dviem pamainomis'). *Namą pirkau ant išsimokėjimo* (= išsimokėtinai).

4. laiką: *Eilėraščių reikia išmokti ant ateinančio pirmadienio* (= ateinančiam pirmadieniui), *Reikia pasilikti šiek tiek maiso atsargų ant žiemos* (= žiemai).

5. paskirtį, siekimą: *Pasilik pinigų ir ant maisto* (= maistui). *Sūnus mokosi ant inžinieriaus* (= inžinieriumi).

Yra ir daugiau nevertotinių vertinių su prielinksniu ant. pvz.: *Dabar visiems aišku, ant kiek* (= kaip) *neišmintingai jis pasielgė. Duktė išėjo iš namų — jau ant savęs* (= savarankiškai) *gyvena. Jis vos ne vos tik ant savęs* (= sau) *užsidirba. Tuoj patirsi ant savo kailio* (= savo kailiu). *Ar šiaip, ar taip darysi, jis visuomet ant savo pastatys* (= pasieks savo). *Ant tiek* (= Tiek, taip) *jis buvo negabus, kad nesuprasdavo paprasčiausių dalykų.*

a p i e (prielinksnis). Čia paminėsime tik porą atvejų, kur, užuot netaisyklingai vartojus prielinksnį apie, reikėtų vartoti galininką ar įnagininką be prielinksnio.

1. Ne prielinksnis apie, bet galininkas vartojamas su veiksmazodžiais *minėti, paminėti, priminti, prisiminti, pamiršti, įsidėmėti, liudyti, rodyti* ir kt., pvz.: *Apylinkės žmonės ilgai minėjo apie tas vestuves* (= tas vestuves). *Dabar paminėsiu apie klaidas*

(=klaidas). *Jam reikia kasdien priminti apie jo pareigas* (=jo pareigas). *Atrodo, kad ši teorija pamiršo apie žmogų* (= žmogų). *Apie šį įvykį* (=Šį įvykį) *kiekvienas turi gerai įsidėmėti. Apie tai* (= Tai) *liudija tokia daugybė nelaimių. Apie šios priemonės nesėkmingumą* (= Šios priemonės nesėkmingumą) *liudija mokslo duomenys.*

ĮVEDANT NAUJĄ SKYRIŲ

Skaitytojams pageidaujant, įvedame juokų ir humoro skyrių. Mat kartais nusijuokti ar nusišypsoti yra labai sveika. Victor Hugo sakydavo, kad "juokas yra saulė, išvaranti žiemą iš žmogaus gyvenimo". O Šekspyras tvirtino, kad "linksma širdis gyvena ilgiausiai".

Pirmiausia galvojome, kaip šį skyrių pavadinti. Mūsų spaudoje tokie skyriai įvairiai vadinami: **Juokai, Šypsenos, Šypsniai** ir pan. Pažvelgę į "Dabartinės lietuvių kalbos žodyną", radome žodį **šypsulys**. Jis tą patį reiškia, ką ir **šypsena** ar **šypsnyš**. Pasirinkome šį žodį, nes jis yra rečiau vartojamas, užtat įdomesnis. Žodyne taip pat nurodoma, kad šypsulys gali būti meilus, žavingas, gudrus, ironiškas. Taigi šiame skyriuje ir stengsimės pateikti medžiagos, kuri skaitytojams sukeltų meilumą, žavingumą, gudrumą, o kartais ir ironiškus šypsulius.

Laukiame visų skaitytojų talkos. "Šypsulių" skyriuje bendradarbiauti bus labai lengva, nes čia nereikės ilgų, gerai paruoštų ir apgalvotų straipsnių, užteks atsiųsti kad ir tik vieną kur nugirstą juokelį ar anekdotą. Nepageidaujam per daug "riebių" anekdotų, nes dabar, kai visi stengiasi išlaikyti grakščias kūno linijas, reikia vengti visko, kas per daug riebu.

Norėtume į šį skyrių dėti tik tokius juokus ir anekdotus, kurie tikrai sukeltų bent mažą šypsulį. Deja, mūsų laikraščių juokų skyriuose kartais perskaitai visą puslapį ir negali prisiversti nė karto nusišypsoti. Tą patį galima pasakyti ir apie

2. Ne prielinksnis apie, bet įnagininkas vartojamas su veiksmazodžiais *domėtis, rūpintis, skųstis* ir pan., pvz.: *Aš apie jo problemas* (=jo problemomis) *visai nesidomiu. Apie mane* (=Manimi) *tai jau nesirūpink. Ji nuolat skundžiasi apie savo gyvenimą* (=savo gyvenimu).

Lietuvoje einantį juokų laikraštį „Šluotą“. Žinoma, tai gali priklausyti ir nuo skaitytojo: vienam tas pats dalykas gali sukelti didelį juoką, o kitas — nė nenusišypsos. Vis dėlto reikia pripažinti, kad sugalvoti gerą juoką nėra jau taip lengva. Tačiau jau yra sugalvotų tikrai gerų juokų ir anekdotų, reikia tik juos prisiminti.

Taigi drąsiai siųskite redakcijai visus juokus ir anekdotus, kuriuos tik prisiminsite, o mes nuspręsimė, ar jie į šį skyrių tiks. Visiems bendradarbiams jau iš anksto dėkojame.

Redakcija

* Moteriškė važiavo iš darbo namo ir sustojo prie raudonų šviesų. Kadangi tuo metu iš darbo važiavo daug žmonių, tai už jos sustojo virtinė automobilių. Kai raudona šviesa pasikeitė, ji norėjo važiuoti, bet joku būdu negalėjo užvesti motoro. Tada, žinoma, visi pradėjo garsiai triūbyti. Moteriškė išlipa, prieina prie pirmojo už jos esančio automobilio, ir ten triūbyjančiam vyrui sako: „Aš negaliu užvesti motoro. Gal jūs, ponas, įliptumėte į mano automobilį ir pažiūrėtumėte, kas ten yra, o aš įlipsiu į jūsiški ir už jus patriūbysiu...“

* Jaunas, dar neseniai įšventintas kunigėlis nuėjo pas pažįstamus kaimynus į svečius. Vakare penkerių metų mergytė, prieš eidama gulti, pabučiavo mamytę, tėveli ir, priėjusi prie kunigėlio, norėjo ir jį pabučiuoti, bet kuklus kunigėlis sumišęs sako: „Palauk, mažytė, — kai būsi didesnė...“

* Visi grybai yra valgomi, bet kai kurie — tik vieną kartą.

* Vienas milijonierius skundžiasi savo draugui:

— Įsimylėjau 20 m. amžiaus mergaitę ir norėjau vesti, bet kai pasakiau, kad aš esu jau 60 metų, tai ji nesutiko tekėti.

— Labai neišmintingai padarei, — atsakė draugas, — reikėjo sakyti, kad esi bent 80 metų, tai ji tikriausiai būtų sutikusi.

* Čikagoje, lietuvių apgyventame kvartale, viena ponija stovėjo iš ryto šaligatvyje ir laukė autobuso vykti į darbą. Staiga pribėga prie jos du jaunuoliai, ištraukia rankinuką ir nubėga. Kitą rytą vėl ta ponija stovi toje pačioje vietoje, laukdama autobuso. Prieina prie jos vienas tų jaunuolių, grąžina rankinuką ir lietuviškai sako:

— Labai atsiprašome, ponija, mes nežinojome, kad jūs Algio mama. . .

* Kartą šv. Petras pastebėjo, kad sugadinti dangaus vartai. Jis buvo tikras, kad tai velnių darbas. Tad paskambina Liuciferiui ir sako:

— Sugadinti dangaus vartai. Be abejo, kad tai jūsiškių darbas. Tad prašau tuoj ateiti ir juos sutaisyti, o jei ne, tai pasimatysime teisme!

— Cha, cha, cha! — nusikvatojo Liuciferis, — teisme tu nieko nelaimėsi, nes visi advokatai yra pas mus.

* Cincinnati miesto kapinėse yra atkapis su tokiu įrašu: „Na, o dabar, brangioji, ar jau tiki, kad aš iš tiesų sirgau?“

Trumpai iš visur

■ Čekoslovakijos užsienio reikalų ministeris Bohuslav Chnoupek privačioje audiencijoje gruodžio 2 d. aplankė popiežių. Spauzoje spėjama, kad gal jis buvo užinteresuotas popiežiaus pasiūlymu sudaryti „moralinį tarpininkavimą“ išlyginti santykiams tarp Maskvos ir Vašingtono. Chnoupek yra pirmas Čekoslovakijos ministeris, aplankęs popiežių po 1948 m., kai ten įsistiprino komunistinis režimas.

■ Vatikano Katalikiško auklėjimo kongregacija gruodžio 1 d. paskelbė pagrindines seksualinio auklėjimo gaires, tėvus laikydama pirmaeiliais auklėtojais šioje srityje. Skatinama priaugančią kartą auklėti skautumo dvasia, kad būtų nusistatę prieš priešvedybinius lytinius santykius, prieš onanizmą, homoseksualumą, prieš narkotikų vartojimą.

■ Vatikano Sikstino koplyčioje bus pagrindinai atnaujinami Michelangelo kūriniai. Lėšos finansavimui gaunamos iš japonų, kurie už išimtinę teisę reprodukuoti tuos meno kūrinius filmuose, knygose, nuotraukose, atvirukuose dabar sumokės 3 mil. dol., o paskui per 12 metų dar 14,4 mil. dol.

■ Popiežius Jonas Paulius II 1984 m. gegužės 3 - 7 dienomis lankysis Pietų Korėjoje. Bus sostinėje ir kai kuriuose kituose miestuose. Lankymosi metu paskelbs šventaisiais 103 Korėjos kankinius, dėl tikėjimo nužudytus tarp 1839 ir 1869 metų.

■ Ringling Bros. ir Barnum & Bailey cirkai turi savo kapelioną, kuriuo yra kun. Jack Toner, 68 metų, La Salette vienuolis. Jis keliauja su cirkais, aukoja Mišias jų nariams, ruošia vaikus pirmai komunijai, sutuokia poras. Aptarnaudamas abi tas cirko šeimas, jis per metus nukeliauja apie 12.000 mylių, kelionėse išbūdamas 49 savaites per metus, gyvendamas traukinio vagone. Abiejuose tų cirkų padaliniuose yra apie 300 žmonių, kurių trečdalis yra katalikai, vedantieji rūpestingą šeimų gyvenimą.

■ Prezidentas Reaganas balandžio 28 d. pasirašė kongreso priimtą įstatymą, kuriuo nuimamas šimtmetį užtrukęs draudimas turėti diplomatinis santykius su Vatikanu. Baltieji Rūmai, tą įstatymą pasirašant, nepaskelbė, ar tie diplomatiniai santykiai bus užmegzti ir kada.

■ Vakarų Vokietijos ir Belgijos katal. vaikai tarp JAV ir Sovietų Sąjungos delegacijų būstinių Genevoje išdėstė vieno kilometro laišką, kuriame abidvi valstybės kviečiamos visiškai nusiginkluoti. Laiškas pailiustruotas piešiniais, vaizduojančiais karo baisumus. Taipgi buvo tūkstančiai parašų, surinktų V. Vokietijos ir Belgijos mokyklose.

■ Lietuvos diplomatinės šefas Stasys Lozoraitis mirė gruodžia 24 d. Romoje, Italijoje. Prieš mirtį vysk. A. Deksnys jį aprūpino šv. sakramentais. Jo sūnus Kazys dirba Vatikano radijuje. Velionis palaidotas tėvų marijonų kriptoje, Romoje, gruodžio 26 d.

■ Vatikanas lapkričio 24 d. paskelbė šeimų teisių chartą, kuria šeimos teisės iškeliamos aukščiau valstybių teisių. Chartoje pasisakoma prieš varžymą tėvų teisės auklėti savo vaikus pagal savo įsitikinimus. Reikalaujama, kad šeimos turėtų būtiną padoriamą pragyvenimui pajamas, kad šeimoms būtų garantuota laisvė išpažinti savo religiją ir pagal savo religinius įsitikinimus auklėti vaikus.

■ Lenkijoje Wadowice parapija įsigijo namą, kuriame 1920 m. gegužės 18 d. gimė dabartinis popiežius Jonas Paulius II. Tame name bus įsteigtas dabartinio popiežiaus — Karolio Wojtilos — muziejus.

■ Popiežius Jonas Paulius II gruodžio 11 d. liuteronų bažnyčioje, Romoje, dalyvavo pamaldose ir pareiškė, kad nors esama skirtumų tarp abiejų tikybų, bet turi būti siekiama vienybės. Jonas Paulius II, minint 500 m. sukaktį nuo Liuterio mirties, lapkričio 11 d. paskelbė laišką, primindamas Liuterio gilų tikėjimą ir iškeldamas krikščionių vienybės reikalą.

■ Jonas Paulius II lapkričio 30 d. pasiuntė laišką Konstantinopolio stačiatikių patriarchui Dimitrios I, keldamas krikščionių vienybės reikalą.

■ Nobelio Taikos premiją laimėjęs Lenkijos darbininkijos Solidarumo sąjūdžio pirmininkas Walensa gautąjį aukso medalį ir premiją paaukojo Čekoslovakos Dievo Motinai, nuvykęs ten į pamaldas.

■ JAV oficialiai pasmerkė kun. Sigitui Tamkevičiui, Kybartų klebonui, Sovietų Sąjungos įstaigų iškeltą bylą. Valstybės departamento komunikate pažymima, kad to kunigo persekiojimas prieštarauja sovietinės vyriausybės tvirtinimams, jog ji gerbia pagrindines žmogaus teises.

■ Jonas Paulius II birželio 12-16 d. lankysis Šveicarijoje. Bus vokiškoje, prancūziškoje ir itališkoje srityje.

■ Pasaulyje, 92-se kraštuose, dirba 4500 belgų misininkų. Du trečdaliai jų dirba Afrikoje, kiti — Azijoje ir Lotynų Amerikoje.

J. Pr.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Kazys Bradūnas. PRIERAŠAI. Priešai prie Genės. Eilėraščiai. Išleido "Ateitis", 1768 Goldwin Dr., Southfield, MI 48075. 79 psl., kaina 6 dol.

Eglė Juodvalkė. PAS KĄ ŽIEDAS ŽYDI. Eilėraščiai. Išleido "Ateitis" 1983 m. Viršelis Uosio Juodvalkio. 96 psl., kaina 6 dol.

Stasys Santvaras. BUVIMO PĖDSAKAI. Aštuntoji lyrikos knyga. Viršelį ir portretą darė V. K. Jonynas. Portreto nuotraukos autorius — inž. K. Daugėla. Leidinio mecenatė — Alė Valiukaitė-Santvarienė. Išleido "Viltis" 1983 Aušros metais. Adresas: 6116 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio 44103. Kieti viršeliai, 107 psl., kaina 8 dol.

Vytautas J. Bagdanavičius. KULTŪRINĖS GELMĖS PASAKOSE. Keturių dalių tautosakinė - teologinė studija. III knyga. Juodosios globėjos variantai. Viršelis Vytauto Virkau. Išleido Liet. knygos klubas 1983 m. 282 psl., kaina 9 dol.

Birutė Šlajutė-Nalienė. KALNŲ GĖLYTĖ. Eilėšatai vaikams. Iliustravo Diana Kizlauskienė. Išleido JAV LB Švietimo Taryba 1983 Aušros metais. 32 psl., kaina 2 dol.

TĖVYNĖS SARGAS. Nr. 3 (56). Redaguoja Petras Maldeikis, 117 Sunset Dr., Hot Springs, Arkansas 71901. Adm. A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina 4 dol.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. K. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 1(97). Spaudai paruošia ir redaguoja Danutė Bindokienė.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" METINĖ ŠVENTĖ

Konkursas baigiasi šio mėn. 16 d. Lai-mėtojams premijos bus įteiktos metinėje šventėje kovo mėn. 18 d. Jaunimo Centre. Bus vakarienė ir įdomi meninė programa.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" EKSKURSIJOS

Ekskursija į Meksiką (35 dalyviai) labai gerai pavyko. Visi grįžo laimingi ir patenkinti. Kaip jau buvo pranešta, organizuojame ekskursiją į Australiją Lietuvos dienų proga maždaug nuo gruodžio 15 iki sausio 5 d. Daugiau informacijų duosime vėliau.

Nuoširdi padėka „LAIŠKŲ LIETUVIAMS“ rėmėjams

37 dol. aukojo A. Aviža.

34 dol. aukojo kun. V. Radvina.

24 dol. aukojo V. Karoblis.

22 dol. aukojo J. Butikas.

Po 17 dol. aukojo: V. Valantinas, V. Petkienė, R. Borris, kun. V. Pavalkis, J. Klimaitienė.

16 dol. aukojo A. Matulionis.

15 dol. aukojo kun. L. Dieninis.

14 dol. aukojo P. Prankienė.

Po 12 dol. aukojo: O. Siliūnienė, M. Tarvydienė, prel. A. Bačkis, J. Aglinskienė, H. Bagdonienė, P. Balčiūnas, O. Vilėniškienė, S. Juškus, M. Tumienė, kun. A. Račkauskas, P. Dirda, K. Linkus, J. Tarasevičius, V. Norvilas, J. Janonienė.

10 dol. aukojo S. Nutautas.

Po 9 dol. aukojo: G. Gražienė, A. Lauraitis, A. Domanskienė.

Po 8 dol. aukojo: L. Girniūtė, P. Balandienė, S. Činikienė, V. Širmulienė, M. Kasniūnas, A. Dagilis, V. Dailidkienė, P. Kaladė, S. Zatorskienė.

Po 7 dol. aukojo: K. Pabedinskas, L. Zurlis, O. Arlauskienė, I. Bukaveckienė, F. Černius, O. Kindurienė, S. Paketuras, B. Baras, Z. Brencius, L. Kairienė, M. Skema, J. Veselka, J. Samaitis, M. Krasauskas, H. Pakalnis, O. Girnys, E. Lukoshius, A. Pakštys, J. Mikulionis, J. Adomaitis, O. Bakaitienė, J. Siaurusaitis, A. Bliudžius, S. Jakubonienė, K. Rožanskas, K. Katilius, M. Židžiūnienė, J. Puteris, S. Daržinskis, M. Ostrauskas, A. Valavičius, L. Oksas.

Po 6 dol. aukojo: R. Ayre, S. Blynas.

Po 5 dol. aukojo: A. Čepėnas, M. Mėlienė, S. Kikilienė, K. Markus, E. Susmaras, A. Karaliūnienė, A. Paulius, S. Vaišvilienė, G. Sirutienė, kun. V. Katarskis, J. Gataveckas, S. Bražionis, P. šošienė, F. Putrius, B. Butkys, A. Tumosa, A. Cinikas, S. Budrys, E. Kaminskas, I. Medžiukas, L. Kezenius, A. Nelsienė.

Po 4 dol. aukojo: S. Masiulis, K. Valdis, P. Abromaitis, J. Ramonas, M. Venckus, E. Gaškienė, B. Graužinienė, A. Grybauskas, J. Kolienė, P. Norvilas, J. Vailokaitienė, T. Zailskienė, K. Stasiulienė, V. Juodakienė, G. Bajorūnienė, A. Griškus, G. Mitsevit, M. Mackienė, kun. V. Dabušis, B. Kriпкаuskienė, D. Mikoliūnienė, J. Rugys, J. Bubnys, A. Dzirvonas, L. Morkūnas, J. Vaineikis, L. Didžbalienė, S. Leipus, E. Nelsas, A. Elijošius, D. Kavalas, S. Barmus, L. Kupcikevičius, G. Biskis.

Po 3 dol. aukojo: J. Staškevičius, A. Bigelienė.

Po 2 dol. aukojo: E. Korzonas, R. Kriaučiūnienė, A. Liudžius, O. Ščiukas, A. Tveras, F. Valaitis, J. Vilkas, J. Yla, V. Laniauskas, A. Valavičius, kun. J. Tautkus, S. Slavickas, K. Augūnienė, kun. V. Aleksonis, J. Ambrizas, J. Brazys, O. Burneikienė, B. Bužėnienė, E. Gaškienė, J. Latvys, J. Matonis, G. Meiluvienė, O. Michelevičienė.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Marija Stankus-Saulaitė, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasiidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.